

מה עדיף, לנקות אבק או להגיע נינוחים לליל הסדר, ולקיים בשמחה את 64 מצוות ליל הסדר?

נקודה למחשבה עם הגאון הרב שמואל ברוך גנוט שלט"א

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 371

פנינים לפרשת ויקרא

היטב חרה לי שכללו ברשימה כמה וכמה מוצרים שהיו עליהם חששות. הודעתי שבדרשת שבת הגדול אגלה אלו מוצרים כשרים לפסח, ומאלו מוצרים מוטב להימנע. התחוללה סערה, והמונים נהרו לבית הכנסת לשמיעת הדרשה, סקרנים לדעת מה יאושר ומה יפסל, כמה הופתעו בני הקהילה כשהקראתי בסיום הדרשה רשימה קצרה של שמונה פריטים בלבד...

ראב"ד העדה החרדית, פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על חומרות בפסח ומעשים טובים

"שואלים ודורשים בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום" (אורח חיים קכט)

המעולה ביותר שביכולתו. והוכיח זאת משמירת מי חטאת שנאמר בהם ל"משמרת" ושנינו (פרה פ"ז מ"ח) שאם היו המים מאחוריו, פסולים. כי לא נשמרו כדבעי. אבל אם נשא שני דליים, האחד מלפניו והשני מאחוריו, כשר, ותמוה, שאם דלי אחד מאחוריו פסול, למה מכשירים כשאחד מלפניו? והתשובה, שחייב לשמור כפי יכולתו. לכן בדלי אחד שהיה יכול לשמרו לפניו, פסול אם היה מאחוריו. אבל בשנים שאינו יכול לשאת שניהם לפניו, כשר אם היה

כשכיהנתי כרב הקהילה החרדית ביוהנסבורג, פירסמה הרבנות שם רשימה של יותר ממאה מאכלים כשרים לפסח. היטב חרה לי שכללו ברשימה כמה וכמה מוצרים שהיו עליהם חששות. הודעתי שבדרשת שבת הגדול אגלה אלו מוצרים כשרים לפסח ומאלו מוצרים מוטב להימנע, התחוללה סערה, והמונים נהרו לבית הכנסת לשמיעת הדרשה, סקרנים לדעת מה יאושר ומה יפסל, כמה הופתעו בני הקהילה כשהקראתי בסיום הדרשה רשימה קצרה של שמונה פריטים בלבד. והם: מצות ויין. בשר עופות ודגים, ביצים וחלב, ופירות.

לאחר הדרשה ניגשו בעלי בתים ושאלו לפשר הסתירה. איך יתכן שהרבנות פירסמה רשימה כה ארוכה, והרי לבטח אין בה מוצרי חמץ, ואלו אני הקראתי רשימה קצרה כל כך. ואני, אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר. אם אומר שיש שם חששות רבים, אעורר עלי חמתם של אנשי הרבנות, ואני זקוק לשתוף הפעולה שלהם לביצור חומות הדת. ואם לא אומר, אתן הכשר למוצרים מפקקים.

עמדתי והסברתי, והדברים חשובים, ויש לדעת אותם: הנצי"ב מוולוז'ין וצ"ל כתב, שבפסח יש חובת "ושמרתם את המצות" (שמות יב, יז) שלא יחמיצו. וגדר השמירה המחוייבת היא השמירה

פעם אחת ראיתי אותו בוכה, ופעם אחת ראיתי אותו צוחק. ראיתי אותו צוחק כאשר נסענו עם קופת העיר לווילנא, שאלתי אותו מה להתפלל על הרב? ואמר לי: "תתפלל שאנשים לא יבואו אלי ואני אוכל ללמוד בנחת". כשחזרנו אמרתי לו, התפללנו, זה עזר? ... הוא התחיל לצחוק... ואמר 'בינתיים לא...'

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א,
במעט מדרכיו של מרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצ"ל

"ויקרא אל משה" (ויקרא א', א')

כתב בעל הטורים: "א' דויקרא זעירא, שמשא לא רצה לכתוב אלא 'ויקרא' כדרך שנאמר בבלעם, כאלו לא נראה לו אלא במקרה, וא"ל הקב"ה לכתוב גם אל"ף וכתבה קטנה".

דבר ידוע ולא מיוחד, שרבינו היה לומד אף במצב של שארית הכוחות מומש! סיפר לי חתנו שהיתה פעם שלא היה לו איפה ללמוד, כיון שבתו ילדה, והנכדים ישנו בביתו, זה לא בית כ"כ גדול, וכל הריצפה היתה תפוסה. ורבינו היה מאד עייף ולא היה לו כח, אך הוא אזר אומץ, ומצא פינה קטנה בירכת הבית, והתיישב ללמוד. אמרו לו: "סבא, מה הדחיפות דוקא היום? תנוח, ומחר תשלים". אמר להם רבינו: "בשביל היום יש לי תירוץ טוב, אך אם אני אקבל אותו, אז אח"כ כל החיים יהיו לי תירוצים, החלטתי, אין תירוצים! בין אם יש כח ובין אם אין, יש מקום ללמוד או אין מקום, יש זמן ללמוד או אין, זה לא משנה..."

למה אתה רוצה לקחת לי את התענוג הזה?

פעם אחת באתי ובקשתי ממנו להשתתף בכנס של מצוה, והוא אמר לי במתיקות כזו... "אני כל כך אוהב ללמוד, למה אתה רוצה לקחת לי את התענוג הזה? תן לי ללמוד, תבקש מאנשים אחרים שיבואו...". זה היה כל כך מתוק איך שהוא אמר את זה... מה אכפת לך שאני לומד? אל תיקח ממני את התענוג הזה...

מקבל עליו עול תורה

רבינו קיבל על עצמו עול תורה. מה זה נקרא מקבל עליו עול תורה?

ידוע שרבינו היה קורא לכל סדרי הלימוד שלו 'חובות'. היו לו חובות, כל שנה הוא היה חייב לגמור ללמוד את כל התורה כולה, וכשהוא לא הספיק באותו יום, זה היה חוב שחייב להחזיר ולהשלים. אצלנו, אם אני יכול אני לומד, אם אני לא יכול אני לא לומד. אבל אם אני בעל חוב אז אין לי ברירה, גם כשאין לי זמן ואין לי כח, חוב חייבים לפרוע, הגמרא אומרת ע"ז [עירובין סה]. לווה ושלם 'זיף ופרע'. ר' חיים היו לו חובות, זה נקרא עול תורה, אין תירוצים, אין, אין! אני חייב, מה אפשר לעשות... יש לי כח או אין לי כח, אני עייף או לא עייף, זה לא הנושא, זה חוב, וחוב חייבים לשלם, זהו עול תורה. אין חכמות.

היה אברך מצוין, מתמיד וצדיק, שהסתבך בחובות, וזה מאוד סיבך אותו. הוא בא למרן ר' חיים ותינה את צערו. אמר לו ר' חיים: "גם לי יש חובות!...!". אמר לו האברך: "זה לא דומה... לרב יש חובות

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

הזכרנו, שבחור שאל פעם את רבינו, עד מתי אפשר לאחר לתפילה בבוקר? אמר לו רבינו: "מתי התפילה מתחילה? בשבע, אז עד שבע אתה יכול לאחר..."

ובאמת, מי שידוע, רבינו כותב להלכה שלכתחילה צריך לבוא לפני התפילה. עייפם, קשה לקום, אבל כזה היה רבינו, אין תירוצים ויותרים, תלחם במלחמתה של תורה! זו מלחמה עם היצר. תלחם איתו!

ר' חיים היה מברך את כולם, אולם אני יודע על פעמיים שהוא לא הסכים לברך...

סיפור ראשון סיפר לי בעל המעשה, הוא היה בחור בחברון, ואמר לר' חיים: "אני בלי חברותא לא יכול ללמוד, ועוד לא מצאתי חברותא טובה לזמן הבא, שהרב יברך אותי שאמצא חברותא טובה!". רבינו אמר לו: "אני לא יכול לברך אותך". והלה התחיל לבכות... ושאל למה? אמר לו רבינו: "אתה הכנסת לך לראש שבלי חברותא אתה לא יכול ללמוד, אם כן אתה בעל מום! אז מה זה יעזור שתהיה לך חברותא טובה אם תשאר בעל מום...! הרי כשלא תמשיכו יחד אתה שוב פעם לא תוכל ללמוד, זה מום! וכי אתה יכול להבטיח לעצמך כל החיים חברותא טובה? קודם כל תעבוד על עצמך שתוכל ללמוד בלי חברותא, אח"כ אם אתה רוצה ברכה לחברותא טובה, אז למה לא, אבל להשאיר אותך בעל מום שלא יכול בלי חברותא - זה לא!".

בסיפור השני הייתי נוכח בשעת מעשה. היה זה עם בחור שההורים שלו התגרשו ל"ע, והיתה שם הרבה מאד עגמות נפש משני הצדדים ה", והוא נפל בין הכסאות... ובאמת היה לו קשה, עד שהחליט שהוא עוזב את הישיבה, אך הוא רצה להישאר בן תורה ולזכות לבת יראת שמים גדולה כמו שמקבל כל בן תורה טוב, ובית של תורה, וילדים בני תורה... רק שהוא לכשעצמו הרגיש שהוא לא יכול ללמוד, ובאיתי לבקש ברכה מר' חיים.

אומר לו ר' חיים: "אני לא רוצה לברך אותך...!" ההוא, לפני שכמעט חטף משבר נוסף... והוא דוחף אותי במרפק, כאומר - - נו, בשביל זה קראתי לך!...! אז שאלתי את רבינו: "למה לא...?". רבי חיים זצ"ל חיך ואמר: "אני מוכן לברך כל יהודי במה שהוא רוצה, הלואי שיהיה טוב לכל היהודים, אך לא שייך לברך אדם שרוצה לקפוץ מהגג, ורוצה ברכה שהוא ישרא חי ולא יקרה לו כלום... כאלו ברכות אין לי, אל תקפוץ ולא תזדקק לברכות. גם הבחור הזה, הוא לא בא לשאול אם לעזוב את הישיבה או לא, את זה שהוא הולך להתאבד ולעזוב את הישיבה הוא מחליט לבד. רק הוא רוצה ברכה שלא יזקק כלל וישרא שלם כאילו היה בישיבה, אין לי כאלו ברכות. אני אומר לך, תמשיך ללמוד בישיבה ותראה איך שהכל בסוף יסתדר". וכך הוה, והוא באמת עשה שידוך טוב...

אחד הדברים המעניינים היה, שאפילו שהוא חס על כל דקה וניצל כל רגע. בכל זאת ביתו היה פתוח לרווחה לכל שואל ומבקש מתי שרק רצו, חוץ ממודעה אחת שאין כניסה למכשירים לא כשרים, כולם באו אליו, והוא השפיע על כולם וברך את כולם.

בלימוד, הוא לומד ומשלים את החוב. לי יש חובות של כספים, מאיפה אני אביא את הכסף?...". אמר לו ר' חיים: "מי שיש לו חובות בלימוד - אין לו חובות של כסף. תהיה גם אתה בעל חוב בתורה, וכל חובות הכספים יסתדרו". אמר האברך בפליאה, "איך אני אחיה בע"ה כמו הרב?... הרב גומר בשנה בבלי ירושלמי ספרא ספרי רמב"ם טוש"ע, אני לא מסוגל!". אמר לו הגר"ח: "רק בבלי, תהיה בעל חוב לגמור כל שנה את כל ש"ס בבלי!". אותו אברך לקח את הדברים ברצינות, וכבר באותו יום, הוא התיישב ללמוד את השבע שמונה דפים. וכעבור זמן קצר - הכל הסתדר!

מישהו שמע על בעל חוב שכל החובות שלו נמחקו? מעשה שהיה! ואני יודע גם במי המדובר, מי שיש לו עול כזה - אין לו את העול השני. וזו הכוונה 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין הימנו'!... פגשתי יהודי שאמר לי: "גם אני, אם היתה לי אשה כמו אשתו של ר' חיים, הייתי ר' חיים...!". כידוע שהרבנית לא נתנה לו לעשות כלום בבית, היא כל הזמן בקשה שהוא ילמד וילמד, כל החיים, גם לי, אם היתה לי אשה כזו הייתי כמו ר' חיים...! אבל זו כוז טעות... זה בדיוק הפוך! המקבל עליו עול תורה נותנים לו כוז אשה! אם אתה תקבל על עצמך עול תורה כמו ר' חיים, אז גם לך תהיה כוז אשה. ואם לא אז לא. זה מתחיל הפוך. כל בר דעת מבין את זה... אתה לא מקבל - אז לא. זה מתחיל הפוך, כל בר דעת מבין את זה...

סיפור לי יהודי חשוב מאמריקה

סיפור לי יהודי חשוב מאמריקה, שהוא נכנס פעם עם שני גבירים שהציעו להם שתי עסקאות, ובכל עסקה היו צדדים של רווח והפסד, והם באו לשאול את רבינו מה לעשות. הם התחילו להסביר לר' חיים בהתלהבות, ואמר המספר, כעבור דקה ראיתי שר' חיים כבר לא נמצא אתם... הוא היה עם הגמרא. הם היו כ"כ משולחבים ולא שמו לב, הם המשיכו לפרוש את כל הספיקות, איך בדיוק אפשר להרוויח ואיך אפשר להפסיד וכו'. כשסיימו השיב להם ר' חיים בפשטות: "אני לא מבין מה אתם מסתפקים, זה כל כך פשוט...!". "מה, מה פשוט?", שאלו. - "אותה עסקה שתתן לכם יותר זמן לשבת וללמוד!", ענה.

כולם אומרים שהם הבחורים מצויינים והכי טובים

סיפור מורנו הג"ר אליהו אליעזר דיקמן, שסיפר לו הרב נשרי [שחיבר את 'מאיר עיני ישראל'] שהוא פגש איזה יהודי שסיפר לו שהוא שאל את רבי חיים קניבסקי: הוא מחפש חתן טוב לבתו והוא מברר, ועל כולם אומרים שהם הבחורים מצויינים והכי טובים, א"א לסמוך על זה... אז איזה בחור אני אקח? אמר לו רבינו: "תכנס לישיבה, תראה בלוח זמנים מתי מתחילה התפילה בבוקר, בד"כ מתחילה בשבע. הלכתחילה - זה בחור שמגיע ברבע לשבע, אתה יכול לברר עליו, ומסתמא הוא באמת בחור טוב. אם הוא מגיע בעשרה לשבע - זה כבר בדיעבד, אם הוא מגיע בחמשה לשבע - זה רק בדוחק גדול מאד, אך אם הוא מגיע בשבע - אל תיקח!..."

הבחור הגיע אלינו וביקש תיקון וכפרה על מעשיו. כשהייתי אצל גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, הצגתי בפניו את הדברים, והגר"ח שאל כמה אנשים השתתפו בסיום. כשהשבנו שמדובר בערך ב-50 איש, אמר הגר"ח שאם הוא רוצה לכפר על מעשיו, שיעשה 50 פעם סיום על המסכת ההיא!

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על המאמץ שנדרש לכפר על עוונות

סיומים, זה עצמו תיקונו של החטא שעשה.

ואוסיף בזה, כד הוינא טליא, נפגשתי עם הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, ה'הר צבי', והגאון שאלני מה אני לומד, והשבתי לו שאנחנו לומדים מסכת בבא קמא.

ואמר לי שהוא למד אותה מאה פעמים ואחת!

רכות-סמינר פנתה אלינו

ענייני הממונות, ובמיוחד כשאדם נדרש להוציא כסף מכיסו בגין חטא שחטא, אמורים להביאו לידי הכנעת היצר, 'שיראה האדם כי בשביל חטאו נצטרך לשרוף ממונו ולכלותו', כמו שכותב 'החינוך' במצוה זו.

רכות-סמינר פנתה אלינו עם שאלות שהתעוררו אצל הבנות, שאחת מהן עסקה בגורלם של אבותיהן של שתי בנות בכיתה, ששניהם ירדו מנכסיהם והאחד הצליח להתאושש, ואילו השני נותר בחסרונו. הבנות ביקשו שאסביר להן את דרכי הנהגת השי"ת.

השבתי להן על פי מה שמובא בספר 'תבת גומא', הוא ספרו של בעל ה'פרי מגדים' על התורה. על הפסוק בקהלת (ז' ז') 'כי העושה יהולל חכם ויאבד את לב מתנה', מפרש בספר הנ"ל שכסף המגיע לאדם על ידי עמלו ויגיעתו, לא גורם לו לערוב-השכל ולא מטרף

'הלא אמרנו כי עיקרי הלבבות תלוין אחר הפעולות, ועל כן כי יחטא איש לא יטוהר לבו יפה בדבר שפתיים לבד, שיאמר בינו ולכותל חטאתי לא אוסיף עוד, אבל בעשותו מעשה גדול על דבר חטאו, לקחת ממכלאותיו עתודים ולטרוח להביאם אל הבית הנכון אל הכהן, וכל המעשה הכתוב בקרבני החוטאים, מותר כל המעשה הגדול ההוא יקבע בנפשו רוע החטא, וימנע ממנו פעם אחרת" וכו' - מתוך ספר החינוך.

מה שיוצא מדברי 'החינוך' הוא, שהטעם בהבאת הקרבנות הוא שהאדם שחטא אינו יכול להסתפק באמירה בינו לבין עצמו 'חטאתי, לא אוסיף עוד', אלא צריך לעשות 'מעשה גדול על דבר חטאו, וכו'. גם במעשה שלפנינו נוכל להיווכח, שמרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל לא הסתפק בכך שהחוטא יתוודה על חטאו, אלא הציע לו לנקוט במעשה פלוני, על-מנת לזכות לכפרה שלימה.

ב'תשעת הימים' של חודש אב, אמר הרבי מקלויזבורג זצ"ל לאורחי מלון 'גלי צאנו' בנתניה, שכיון שהמלון סמוך לשיבת צאנו, יגיע מדי יום בחור מהישיבה, יערוך סיום-מסכת, וכל אורחי המלון ישתתפו בסיום, וכך יהיה מותר להם לאכול בשר.

והנה, אירע פעם במסעדה פלונית, שביקשו להסתמך על ההיתר הנ"ל, והזמינו בן-ישיבה שעשה סיום מסכת לפני אורחי המסעדה, ובכך הותר להם, לכאורה, לאכול בשר.

מה שקרה לאחר מכן הוא, שהבחור הודיע שבעצם הוא לא סיים את כל המסכת, אלא למד בה רק את ההתחלה והסוף... יוצא אפוא שה'סיום' המופרך שעשה לפני עשרות אנשים לא היה בגדר סיום, ואלה שחשבו שבכך הם יכולים לאכול בשר, טעו, והבחור ההוא הכשיל אותם באכילת בשר בתשעת הימים.

הבחור הגיע אלינו וביקש תיקון וכפרה על מעשיו. כשהייתי אצל גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, הצגתי בפניו את הדברים, והגר"ח שאל כמה אנשים השתתפו בסיום. כשהשבנו שמדובר בערך ב-50 איש, אמר הגר"ח שאם הוא רוצה לכפר על מעשיו, שיעשה 50 פעם סיום על המסכת ההיא!

וכשניסיתי לומר לגיסי שיתכן ש-50 סיומים הם פרויקט קשה מדי, החמיר מרן עוד יותר את אמירתו, והורה שסיום אחד מתוך ה-50 יהיה עם המהרש"א!

חושבני שההסבר בדברי הגר"ח הוא, שאם בסופו של דבר יצא דבר טוב מהמכשלה הזו, והבחור יעמוד בתורה כדבעי, עד כדי עריכת 50

את דעתו. משא"כ כאשר אדם משיג כסף בפתאומיות, ההון ההוא מבלבל את דעתו.

קורה, מסביר ה'תבת גומא', לא היה בכלל השיעבוד כי היה משבט לוי, והיה לו עושר גדול בבית מצרים יותר מכל ישראל, והוא השיג בעושק, ולא מן הדין, לכן העושק ההוא 'אבד את לב מתנה'.

חשבתי שלפי זה אפשר להסביר גם את מה שכתוב בחז"ל שהעוסק בתורה נכסיו מצליחין, כי אם הוא עוסק בתורה מתוך עמל ויגיעה, הרי עמלו זה מחייב שגם נכסיו יצליחו, והוא לא יתבלבל מכך, לפחות כמו שקורה עם האדם העמל על הכסף!
יתכן שההבדל בין שני האבות הנ"ל, שהאחד הצליח להתאושש והשני לא, תלוי במה שאמרנו.

אלפי צופים עמדו דרוכים

בהזדמנות זו, יעצתי למרכזת, כדאי לספר לבנות מעשה המובא ב'בן איש חי', הקשור אף הוא בענין שדיברנו.

מעשה בשני עשירים, ראובן ושמעון, שהתגוררו בשכונות והתחרו כל העת ביניהם מי עשיר יותר. כאשר האחד בנה וילה מפוארת, השני מיהר לבנות וילה מפוארת יותר. האחד הקים בחצרו בריכה גדולה, והשני הזמין בעלי מקצוע שיבנו לו בריכה עוד יותר גדולה. האחד רכש כרכרה מפוארת, והשני ניסה להשיגו גם בזה.

תחרות זו נמשכה זמן רב, עד שבאחד הימים פנה ראובן אל שמעון ואמר: "עד מתי נמשיך את היריבות המטורפת הזו? הבה נכריע אחת ולתמיד מי הוא העשיר מספר 1, ומי הוא השני..."

"כיצד אתה מתכוונן לעשות זאת?" - שאל שמעון. וראובן השיב: "נעלה שנינו לספינה, וכל אחד ייקח עימו שקים מלאים בשטרות כסף, ונפרסם בכל המחוז אודות התחרות, ולעיני כל בני העיר, שיצפו בנו מהמזח, יזרוק האחד שטר, ואחריו יזרוק השני, וכך הלאה, עד שהאחד ייכנע ויאמר שאין לו יותר, ואז יוכרז השני כמנצח..."

שמעון הסכים להצעה, ואכן השניים עלו לספינה, בעוד המשרתים נושאים את שקיהם הגדושים בשטרות. אלפי צופים עמדו דרוכים ברציף, וה'קרב' החל: האחד זרק שטר, והשני מיהר לזרוק אחריו, האחד זרק שטר נוסף, ושוב השני, וכך עמדו במשך שעות ארוכות, והשליכו למצולות שטר אחר שטר...

עד שלבסוף הכריז שמעון: "איני יכול לאבד יותר את ממוני. אני נכנע". ראובן הוכרז כמנצח.

השטרות היו מזויפים...

והנה, כעבור שנה, מגיע ראובן אל הרב, ועוד לפני שהספיק לטעון את דבריו, תמה הרב בפניו: "השתוממתי לשמוע שבתחרות

**"כיצד אתה מתכוונן לעשות זאת?"
- שאל שמעון. וראובן השיב:
"נעלה שנינו לספינה, וכל אחד
ייקח עימו שקים מלאים בשטרות
כסף. ולעיני כל בני העיר, שיצפו
בנו מהמזח, יזרוק האחד שטר,
ואחריו יזרוק השני, וכך הלאה,
עד שהאחד ייכנע ויאמר שאין לו
יותר, ואז יוכרז השני כמנצח..."**

הטיפשית היא, עמדת זורקת בלהט ושמחה שטר אחר שטר, עד שרוקנת שקים שלמים, ועל פניו נסוכה נינוחות ושלווה; תספר לי בבקשה, איבוד הממון העצום באמת לא הפריע לך כלל?!"
"אגלה לרב את הסוד", השיב ראובן; "השטרות שהבאתי עמי, היו - מזויפים! ולכן יכול הייתי לזרוקם בהתלהבות. לא היה שם אפילו שטר אחד אמיתי..."

כמדומה שהלקח המאלף שהפיק רבינו ה'בן איש חי' מהסיפור, הוא, שאם רואים אדם שלא איכפת לו מאיבוד זמנו, אות ברור הוא שעבודת השם שלו 'מזויפת', ויש בליבו זלזול בערך העצום של שקידת התורה. אדם המנצל עיתותיו לתורה ולקירבה להש"ת, כל רגע נחשב אצלו למצרך יקר, לזהב אמיתי.

העשיר המשיך וסיפר לרב, כשפניו מביעות כאב ומרירות; "היום אני מאוד מצטער על מעללי החמורים, והאמת היא שלשם כך הגעתי אל הרב, כדי שיוורה לי האם מדיני שמים ראוי שאלך ואפצה את שמעון על איבוד ממונו הרב, מאחר שאני יזמתי את המערכה, וגנבתי את דעתו כשהשלכתי שטרות מזויפים, בעוד הוא מאבד את ממונו?"

סיפור זה מצטרף לדברי ה'תבת גומא' שהבאנו לעיל, והוא לקח מוסרי לאדם שלא יתבלבל מעושרו הרב, וידע מה לעשות בו, שאם לא כן - יקחו ממנו את הממון.

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

"כשעלינו לבית, הוא היה מבקש שיושיבו אותו על יד השולחן, הניח בערימה את כל ההזמנות, והיה פותח אחת אחת, קורא כל הזמנה מתחילה ועד סוף ברצינות רבה, אחרי שהיה מסיים לקרוא את ההזמנה, היה אומר פרק תהילים להצלחתם של בני הזוג הצעיר המתחתנים בשעה טובה"

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, רב בית המדרש 'היכל צבי' צאנז בירושלים, מספר על אצילותו ומידותיו של חותנו, הגאון הגדול רבי יוסף ליברמן, בעל ה'משנת יוסף' זצ"ל

אליעזר (ליזר) רוט

שוחחנו עם חתנו, הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, מגדולי מגידי השיעורים בדורנו, נשיא ומייסד ארגון 'הגפן', ורב בית המדרש 'היכל צבי' צאנז, בירושלים.

"מורי חמי הגאון האדיר רבי יוסף ליברמן זצ"ל, בעל ה'משנת יוסף', היה דור חמישי למרנא החתם סופר זיע"א, והוא נולד וגדל בעיר פרשבורג שבה פעל החתם סופר, כך שאפשר לומר שהוא גדל בצלו של הסבא, למרות שנולד 88 שנה אחר הסתלקותו.

"בנוסף הוא היה מיוחס להרבה מאוד גדולי עולם נוספים מלבד החתם סופר, בהם הבעל שם טוב הקדוש, הבעל התניא, אדמו"רי טשערנאביל, קרלין ועוד.

"אבל כמובן שהשושלת המפוארת של אבותיו ואבות אבותיו היתה רק הרקע. את עיקר העבודה הוא עשה בעצמו, כשעידן את המידות שלו, התגבר על יצרו ובעיקר שקד על תלמודו יומם ולילה בהתמדה עצומה ופלאית.

"אני רוצה לספר כאן על אנקדוטה מעניינת", מוסיף הגר"ח שמרלר שליט"א. "מורי חמי היה גיסו של כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצ"ל. חמותי, היתה אחותה של הרבנית מבעלזא ע"ה.

"אצל הרבי מבעלזא זצ"ל היה מקום של כבוד לבני משפחה, והעובדה שהוא היה גיסו הקנתה לו באופן אוטומטי מקום של חשיבות, בנוסף לכך הוא היה אברך בר אורוין ובר אבהן, כך שהרבי מבעלזא היה מורה שיושיבו את חמי הראשון בשולחן, לפני כולם.

"עוד כדי כך היה העניין חזק אצלו, שפעם אירע שהגיע לטיש רב חשוב מאוד, ולאיש לא היה ספק שהוא צריך לשבת לפני מורי חמי, וכמובן גם מורי חמי לא חשב אחרת, והתיישב אחרי אותו יהודי.

"הרבי עדיין לא נכנס אז לטיש, ודרכו היתה שלפני שהוא יצא מחדרו אל עריכת השולחן, היה מברר מי ומי הנמצאים, אם יש איזושהי דמות רבנית בקהל וכדו'.

"אמרו לו שהגיע רב פלוני, אדם גדול בתורה שכולם העריכו אותו, והרבי מבעלזא שאל היכן הושיבו אותו. השיבו לו שהוא יושב לפני הרב יוסף ליברמן. נענה הרבי מבעלזא ואמר שיושיבו את חמי ראשון, למרות שהוא אברך צעיר, אבל כמובן הבהיר שיש לעשות זאת בדרך של כבוד, הם הצליחו לעשות איזו אמתלה, שכולם קמו ממקומותיהם

וכשהושיבו אותם בחזרה הושיבו את חמי הראשון. בכלל, הרבי זצ"ל היה מייחס לו חשיבות רבה מאוד למרות גילו הצעיר, ואפילו התבטא אודותיו באמירה 'יוסף איז מיין סוד', כלומר, הוא הסוד שלי, סתם ולא פירש, ואף אחד לא ידע להסביר למה היתה כוונתו. "לימים שאלתי את מורי חמי, איך היתה ההרגשה. הרי השוער ישב שם לפני כל גדולי הרבנים, לפני זקני החסידים, ובצמוד למלאך האלוקים הרבי הקדוש מבעלזא זצ"ל. איך היתה ההרגשה?" "נענה חמי בבדיחות ואמר לי, שמדי שבוע הוא היה מקבל ברכת 'מזל טוב' מאנשים שבאו לטיש ולא הכירו אותו. 'היו רואים כזה אברך צעיר יושב הראשון ב'טיש', הם היו בטוחים שאני חתן בשבת שבע ברכות! ... "מעבר לכך הוא לא רצה לדבר איתי על זה, וזאת היתה הדרך שלו להתחמק מלעסוק בכבוד הגדול שנפל בחלקו במשך תקופה ארוכה, מדי שבת בשבתו."

"השוער שלי היה המתמיד הכי גדול שהכרתי", מספר הגר"ח שליט"א. "השקדנות שלו היתה בלי גבול. גם כשהיה מבוגר מאוד, הוא היה לומד כמו בחור צעיר, עם כל המרץ והחשק. בשבתות קיציות, היה חוזר מבית הכנסת, הסעודה לא היתה מאוד ארוכה, לאחריה היה פורש למנוחה קצרה של חצי שעה או אולי 45 דקות לכל היותר, ומיד לאחר מכן היה ניעור משנתו, מתיישב ליד הסטנדר ולומד בהתלהבות שעות ארוכות עד מנחה, בלי להפסיק אפילו לרגע אחד.

מנדל פוקס שליט"א. אבל בשבתות הוא רצה להיות בבית המדרש סדיגורא, שם כיהן כרב המקום, ולכן היינו מחזירים אותו לביתו, והיינו עושים תורנות, בכל שבת היתה באה משפחה אחת להיות איתו, הבנים והבנות שלו.

"או אז, ראינו הנהגה מופלאה מאוד שהיתה לו. כשהיינו מביאים אותו ביום שישי לבית שלו, אחרי שבוע שלם שלא היה בבית, היינו מסייעים אותו על גבי כסא גלגלים, אבל הוא דרש לעצור ליד תיבת הדואר. הוא היה מרוקן את התיבה, ובדרך כלל היו שם הזמנות רבות, לפעמים עשרות הזמנות לחתונות ולשמחות בר מצוה.

"כשעלינו לבית, הוא היה מבקש שיושיבו אותו על יד השולחן, הניח בערימה את כל ההזמנות, והיה פותח אחת אחת, קורא כל הזמנה מתחילה ועד סוף ברצינות רבה, מסתכל אם הוא מכיר את המוחותנים, אולי את אחד הסבים, לפעמים לא הכיר בכלל, הוא לא זכר מאיפה הוא אמור להכיר את מי שלח את ההזמנה, אבל זה לא משנה, אחרי שהיה מסיים לקרוא את ההזמנה, היה אומר פרק תהילים להצלחתם של בני הזוג הצעיר, המתחתנים בשעה טובה.

"זאת לא היתה אמירה מהירה ברפרוף. לא ולא. הוא היה עוצם את העיניים ואומר את הפרק בכוונה גדולה, ולאחר מכן היה נושא תפילה אישית על הזוג, שיהיה להם הצלחה ושיזכו לפרנסה ברווח, ושיהיה להם נחת מהילדים ושולם בית וכל מיילי דמיטב. לאחר מכן היה עובר לקרוא את ההזמנה הבאה...

"הגישה שלו היתה מאוד מאוד רצינית. בעיקרון צריכים להשתתף, אם מישוהו מזמין אותך לשמחה, צריך לכבד אותו. אבל אין לי זמן, ואין לי יכולת להגיע לכל כך הרבה חתונות, אז אני אשתתף מרחוק. פרק תהילים הרי אני כן יכול לומר, נכון? אז אני אגיד פרק תהילים ואתפלל על הזוג הצעיר שיזכו להצלחה רבה, ואם זה בחור בר מצווה, אתפלל עליו שיזכה להצלחה בתורה וביראת שמים.

"זה היה חוזר על עצמו כל שבוע, כמש טקס שלם של פתיחת ההזמנות ואמירת התהילים, בכזאת סבלנות ורגישות. היתה זו הרגשה מאוד מיוחדת, לעמוד שם ולראות אותו בעבודת הקודש הזאת, שאותה היה עושה למרות שזמנו היה יקר לו במיוחד, כאמור".

"עוד נקודה שהייתי רוצה לבטא היטב, כי היא יכולה להביא תועלת רבה לאנשים מבוגרים, או ליהודים שמתמודדים עם קשיים פיזיים ואחרים, ומרגישים לא טוב עם ההתדרדרות הגופנית שלהם.

"השווער שלי היה גאון עצום. אחד ממחברי הספרים התורניים הפוריים ביותר בדור האחרון. אחרי שחיבר ספרים על המשניות, הוא היה זקוק למנוחה במצוות הרופאים, כי כשהוא חיבר החיבור הוא אימץ בצורה כל כך קיצונית את המוח שלו, עד שהרופא אסר עליו באיסור חמור ללמוד בעיון או לאמץ את המחשבה שלו במשך מספר שבועות! "את אותה התקופה ניצל חמי כדי לכתוב ספר 'שלשלת היוחסין', על תולדות משפחתו, ספר עב כרס שנמצא בידי בני המשפחה, מלא בידע מעניין ומרתק, שאותו הוא כתב בשבועות ספורים.

"פעם אחרת שהיה זקוק למנוחה, אחרי שעבר טיפול רפואי כלשהו,

"הידע שלו היה עצום", מתאר חתנו. "ספרי 'משנת יוסף' שהדפיס בזה אחר זה, עשו רעש גדול בעולם התורה. הוא התחיל עם ספר 'משנת יוסף' על מסכת שביעית בשנת תשכ"א - לפני 62 שנה, והספר הזה פשוט כבש את עולם התורה. הוא קיבל לספר הזה גם הסכמה של הרב מטשעבין זצ"ל, שהיה דודו.

"לימים, כשהיה חמי זקוק לעבור ניתוח מורכב, הייתי אצל מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, וביקשתי שיברך את חמי המשנת יוסף'. נענה מרן הגר"ח ואמר לי: 'ה'משנת יוסף' היה מהספרים הטובים הראשונים שיצאו על שמיטה בימים ההם'.

"בהמשך החל מורי חמי לכתוב תשובות וחיידושים כל חלקי השולחן ערוך ועל כל מקצועות התורה, ואף הדפיס כמה ספרים בחכמת הנסתר, אלא שאותם הדפיס בעילום שם.

"אבל למרות שקידתו העצומה וגאונותו המופלגת, תמיד היה לו זמן לשוחח עם כל יהודי שבא אליו וביקש את עצתו, או את ברכתו. בני המשפחה תמיד זכו להתקבל במאור פנים מיוחד במינו, הוא היה מדבר עם כל נכד וכל נין, גם ילד בן חמש או פחות מכך, היתה לו סבלנות לכולם.

"אני לא מדבר על מקרים שהנכדים שלו כתבו ספרים, ובאו לשנות 'לחיים' אצל הסבא לרגל הוצאת הספר החדש. הוא היה מאוד מתרגש ועושה מזה עסק גדול מאוד. כמש יכלו לראות את פניו וזרחות באור עילאי מהשמחה העצומה, על כך שזכה שנכדיו זוכים להדפיס ספרים תורניים.

"אבל אחרי שהיה משוחח קצת, הוא היה תמיד חוזר על המשפט הנצחי שלו: 'מדארך נאך א סאך אן יאגן' - הזמן קצר והמלאכה מרובה. "רגיל היה לספר, שפעם הגיעה אחותו של רבינו הגר"א מווילנא לבקר אותו, אחרי 40 שנה שלא ראו זה את זה. הגר"א קיבל אותה בברכה ובמאור פנים, ואחרי שיחה קצרה הצביע על זקנו המלבין בנימה של התנצלות, כשהוא מסביר לאחותו שהוא מאוד היה רוצה לדבר איתה, אבל אין לו זמן... השנים שלו בעולם הזה קצובות, והזמן חולף במהירות. חבל על כל רגע של לימוד..."

"41 שנה זכיתי להסתופף בצלו כחתנו", ממשיך הגר"ח שמרלר שליט"א, "בכל אותן שנים ראיתי בעיקר דמות של אדם אציל המידות, שלצד שקדנותו המופלאה היה לו לב טוב, והוא היה זהיר מאוד מאוד בבן אדם לחברו בצורה שקשה לתאר.

"מעולם לא שמעתי אותו אומר מילת גנאי על אדם כלשהו. פעם ראיתי שבאו אברכים צעירים, וניסו לדבר על איזה מישוה, בנושא ציבורי שתפס אז את תשומת הלב של הציבור כולו, אבל השווער שלי באותה השנייה מיד התחיל לשאול אותם: 'נו... מה לומדים בכולל? באיזו סוגיא אתם אווזים?'. הוא לא נתן פתח לשיחות שעלולות להגיע לכדי לשון הרע חלילה.

"אבל את הלב הטוב שלו למדנו להכיר ביתר שאת בשנים האחרונות, כשהוא כבר היה חלש ונזקק לעזרה צמודה.

"בימות השבוע היה חמי מתגורר בבית גיסי, חתנו, הגאון רבי מנחם

בוקר אחד הוא הגיע לבית הכנסת בריצה, מיהר מאוד להניח תפילין וחשב להתפלל במהירות. חמי שם לב שהוא מאוד לא רגוע ודעתו מטורפת עליו, ולכן ניגש אליו ושאל אותו מה יום מיוחדים. למה הוא נראה עם פיזור דעת שכזה.

השיב אותו יהודי למורי חמי בקול רועד, שמצאו את הבת שלו משהו רפואי חשוד, ועכשיו הוא חייב להגיע איתה לבית החולים הדסה, שם הוא אמור לפגוש פרופסור בכיר שמתמצא מאוד בתחום הזה. "לכן אני ככה ממהר ודעתי אינה מיושבת עלי", אמר, "אני לא יודע איזו תשובה אני עומד לקבל מהפרופסור הבכיר..."

מורי חמי עצר אותו מהחיפזון הגדול ואמר לו: "אני לוקח את זה על עצמי, תירגע. אין לך שום סיבה לדאוג, אני אומר לך דבר אחד, במקום לרוץ אל הפרופסור הגדול מהדסה, אני רוצה שתפנה לפרופסור הגדול היושב בשמים. תתפלל אליו בנחת ובמתנות, עם כל הלב, תבכה, תוריד דמעות כמים על הבת שלך שתהיה בריאה, וגם אני אתפלל עבורה, ואני מבטיח לך שהיא תהיה בריאה ושלימה".

"ואכן, שמעו היהודי לעצתו, עצר את המרוץ השוטף, ונעמד להתפלל בבכיות ותחנונים מתוך הבנה שהחיים של הבת שלו תלויים בתפילה הזאת. אחרי שעתים הוא סיים את התפילה ניגב את הדמעות, קיפל את התפילין בנחת ונסע עם הבת שלו לבית החולים, שם ערכו לה בדיקה חוזרת שבסיומה קבע הפרופסור חד משמעית, שהיא נקייה לחלוטין ואין שום חשש קל שבקלים להימצאות משהו. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן".

הוא חיבר את הספר 'רבי עקיבא ותורתו', על רבה של פרשבורג, שממנו למד תורה בצעירותו.

"הגאונות שלו הייתה להפליא, אבל כשהוא התבגר והזדקן, הראש כבר לא עבד כמו פעם. הוא כבר לא היה יכול להפליג במחשבות מחשבתו בין הראשונים והאחרונים, ולטחון הרים זה בזה בסברא כפי שעשה עד אז. "עם זאת, הוא לא נשבר, הוא לא נכנס לדיכאון ולא שקע בעצבות חלילה. אי אפשר ללמוד שולחן ערוך? תביא גמרא! ללמוד גמרא נהיה קשה מדי? תביא גמרא עם שוטנשטיין. ואם גם את זה הראש שלו כבר מתקשה לעכל בחלק משעות היום, נלמד משניות. פתאום הוא התחיל ללמוד משניות שעות ארוכות בכל יום, פשוט, כי זה מה שהוא הצליח לעשות, ואם גם לימוד משניות היה קשה, אז הוא אמר תהלים.

"לא פעם הוא ביקש ללמוד מסכת אבות, כי הלימוד הזה היה הלימוד הכי קל מבחינתו... הוא לא נשבר מזה, לא קונן על כך שהוא לא יכול ללמוד גמרא עם ראשונים, או שולחן ערוך עם הנושאי כלים. הוא התאים את הלימוד ליכולות שלו באותו רגע, כשבכל רגע ורגע הוא עשה את המקסימום האפשרי שיכול היה לעשות באותו הרגע".

את השיחה מסיים הגר"ח שמרלר שליט"א בסיפור ששמע מאחד שהגיע לנחם את בני המשפחה:

מדובר ביהודי שהיה מתפלל דרך קבע בבית המדרש סדיגורא, בו כיהן חמי כרב בית הכנסת.

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי

הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

יורה דעה כרך ט' האורה היים שבנייד - הלכות ספר רמב"ם

בכל בית חזבה

יורה דעה' חלק ט' החדש במהדורת דרשו הארה שבנייד המולל הלכות מצוות ומעשיות

פתח שעשוי רק ליציאת חרום, האם חייב במזוזה? חדר כביסה האם חייב במזוזה, ומה הדין כשנכנסים אליו מחדר האמבטיה?

הלכות מזוזה סימן רסו אלב"ד עה, יח, לד

האם מותר לחבר מזוזה לפתח רק במסגור אחד או שחייבים שני מסמרים. ומה הדין להדביקה לפתח בנייר דבק 'סלוטיים'?

הלכות מזוזה סימן רפס אלב"ד לד

האם מותר לעשות פדיון הבן בפורים, מוצד אין מערבין שמחה בשמחה?

הלכות פדיון הבן סימן שה אלב"ד סט

האם מותר לקיים מצות שילוח הקן בימי הספירה ובשנת השמיטה?

הלכות שילוח הקן סימן רצב אלב"ד א

מה הטעמים למצות תכיבת ס"ת לכל איש ישראל, ומה נפק"מ בין הטעמים להלכה למעשה?

הלכות ספר תורה סימן שי סעף א לאס"ש

מה טעם הפטור מזוזה בפתח ביה"כ? ומה טעם המנהג בזמננו לשים מזוזה בפתח ביה"כ?

הלכות מזוזה סימן רפס סעף א לאס"ש, אלב"ד סז

באיזה אופן מותר לשבת על ספסל שמונה עליו ספר קודש?

הלכות ספר תורה סימן רפב סעף ז אלב"ד לא

הרואה ברחוב עיתון שמתפק האם יש שם דברי תורה, האם חייב להרימו?

הלכות ספר תורה סימן רפב סעף ז אלב"ד ל

לפתוח ספר קודש בשביל לתפוס מקום, או להשתמש בספר כדי להגביה ספר אחר?

הלכות ספר תורה סימן רפב סעף ז אלב"ד נא

כיצד לכתוב את הפסוק 'עוד ישמע' בהזמנות כדי להמנע מהצורך לגנוזם?

הלכות ספר תורה סימן רפב אלב"ד ק

דף שכתוב בראשו המילה 'בס"ד' או 'ב"ה' האם צריך לגנוזו?

הלכות ספר תורה סימן רעו אלב"ד קג

מסילה של דלת הוא האם נחשבת כמשקוף לחייב הפתח במזוזה?

הלכות מזוזה סימן רפס אלב"ד עה

משקוף שהוא עגול, האם נחשב כמשקוף לחייב הפתח במזוזה?

הלכות מזוזה סימן קפו אלב"ד ה

יורה דעה כרך ט' האורה היים שבנייד - הלכות ספר רמב"ם

ניתן להשיג בכל חנויות הספרים

"בפוניבז' בחו"ל פעלה רשת בתי הספר של הציונות בשם 'תרבות'. מנהל בית הספר עלה לימים לארץ, יצא לי לדבר איתו. הוא אמר לי במילים האלו: "הסבא שלך לחם נגדי בכל הכוח, עד שלא נותר לי מה לעשות בעיר, נאלצתי לעזוב שם. אבל מעולם לא פגע בי אישית, הוא נאבק ב'דרך שלי לא בי'!... הוא 'אהב' את הבריות, הכל נעשה מתוך אהבה..."

נשיא ישיבת פוניבז', הגאון רבי אליעזר כהנמן שליט"א, בזכרונות ממה שראה ושמע בבית זקנו, הרב מפוניבז' מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל

"ויקרא אל משה" (ויקרא א, א)

כתב בעל הטורים: "א' דויקרא ועירא, שמשה לא רצה לכתוב אלא ויקר כדרך שנאמר בבלעם כאלו לא נראה לוד' אלא במקרה וא"ל הקב"ה לכתוב גם אל"ף וכתבה קטנה".

מה היה סודו של האיש הגדול הזה, הסבא, מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל?

קשה לדעת את הסוד בגלל שזה סוד... "מי יעלה בהר ד' ומי יקום במקום קדשו". מרן הרב זצוק"ל היה בגדר נסתר, נסתר ממש. קשה היה לעמוד על עומק גדולותו, עומק לפנים מעומק. הוא היה תופעה לא מצויה שאין כדוגמתו כמעט. הוא לא חיפש שום דבר לעצמו, כל כולו למען כלל ישראל. מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוד (פוברסקי) זצוק"ל סיפר שפעם השתתף עם זקני מרן הרב זצוק"ל בחופה של יהודים בעלי בתים מתומכי הישיבה. בעת החופה כיבדו את מרן הרב זצוק"ל בברכה שלישית כאחד המומונים כשלפניו ובברכה אחריתא כובדו אנשים הרבה יותר פשוטים ממנו. מרן הגאון רבי דוד זצוק"ל השתוממם מהנהגת בעלי השמחה, וכשנפנו לצאת תמה באזני זקני מרן הרב זצוק"ל "עד כדי כך, צריך הרב לבזות עצמו?... זקני מרן הרב זצוק"ל חיך והגיב בביטול מוחלט, 'הדברים האלו לא מעניינים אותי - 'סאיז פאנעמט נישט ביי מיר קיין פלאץ'... - 'זה לא תופס אצלי מקום'. זו עובדה מעשית, אבל האמת היא שכל הבניין של הישיבה היה באופן כזה. הוא מינה ראשי ישיבות והאציל להם את כל הנהגת הישיבה, הוא היה מעיין המתגבר בעיני התורה, אבל הוא נתן את כל המרחב לראשי הישיבות והמשגיחים בהנהגת הישיבה.

במיתרי הקול עד כדי אבדן כושר הדיבור. בינתיים הורה לו הרופא שלא לדבר כלל, שכן הדיבור עלול להחמיר את המצב. זקני מרן הרב זצוק"ל, לא רק שלא השתתה בהמשך הקמת הישיבה, אלא ניגש לאבא זצוק"ל (הג"ר אברהם זצ"ל), וכתב לו על גבי פתק, שישלח ויבקש מרבי שמואל רוזובסקי שיבוא לכהן בישיבה. בינו זאת: מצידו, נכון לאותה עת, הוא עסק בבניית ישיבה, למרות שהיה צד סביר שהוא לא יזכה לאורך ימים לראות בבנייה, ובוודאי שלא להשמיע בה שיעורים! וכל זה לא מנע ממנו להמשיך ביתר שאת להקים את הישיבה ולסייע ביד מרן הגאון רבי שמואל זצוק"ל בהרצת התורה לתלמידים. שכן גם מלכתחילה הוא לא בנה את הישיבה עבור עצמו, אלא לכלל ישראל, אז מה לי אם הוא יזכה לראותה ומה לי אם יזכה לכהן בה... ברון ד' הוא זכה והאריך ימים, אבל מבחינתו הוא נותר כמי שהעמיד את הישיבה עבור הכלל ולא עבור עצמו כלל. נדמה שזה היה סוד הסייעתא דשמיא שליוותה אותו בהקמת המוסדות הכבירים שהקים.

פעם תחת אחד השיחים, סיפר מרן הרב על עצמו עובדה - שאף לאבא זצ"ל לא הייתה ידועה. היה בחור מתושבי חו"ל שלמד בישיבה. אחיו הצעיר הגיע לגיל בר מצוה, והאבא מאד רצה שהבן ישוב הביתה כדי להשתתף בבר מצוה של האח. האב עצמו הגיע לישיבה כדי

אספר סיפור מופת, כאשר הוא הקים את הישיבה, החלו דיבורים ומגעים מצידו להביא את מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל מלומז'א לישיבה, לפתע תוך כדי הפעולות שנדרשו לאחר יסוד הישיבה, הוא לקה בכאב חד בגרונו. הוא דרש ברופאים ורופא אחד אמר לו שיש חשש שמדובר בגידול מסוכן, שהטיפול בו עלול לפגוע

כבד את אביך - למען יאריכון ימך

סיפור ההצלה של אבי נשיא הישיבה שליט"א - הגאון רבי אברהם זצ"ל, אוד מוצל מאש, שהיה לפליטה גדולה לשושלת בית מרן הרב זצוק"ל, הוא סיפור מופת בפני עצמו. בנו הגאון רבי אליעזר כהנמן שליט"א, מספר לנו את העובדה הזו בהקשר לנס ההצלה:

"היה זה בעת הופעת הניצנים הראשונים של מלחמת העולם השנייה. החל אז גיוס המוני לצבא הליטאי, והאבא, שהיה אז תלמיד ישיבת 'מיר', עמד בפני סכנת הגיוס. איך משתחררים מהצבא? נעשים 'חולה'... ואיך אדם בריא הופך להיות 'חולה'? משלמים משהו לרופא... רופא כזה אותר והוזמן, אלא שהלה בחר להגיע דוקא ביום השבת. נו 'להיבדק' על ידי רופא גוי אין שום בעיה, אלא שהדבר העיקרי... התשלום הינו מוקצה. התעוררה סערה בבית כיצד לנהוג, מצד אחד שחרור מהצבא הליטאי היה בגד פיקוח נפש עתידי, מאידך יש כאן איסור מוקצה.

היו שם אורחים למדנים והם צידדו להיתר, אך בבית היה באותה עת גיוס של הסבא זצוק"ל, ודודו של אבי, הגאון רבי אשר קלמן בארון זצוק"ל ה"ד, ראש הישיבה בפוניבז', הוא הורה שאין היתר לתת את הכסף לרופא. האב זצוק"ל ניגש לחדר של הסבא זצוק"ל לשאול אותו, כי הוא הרי המרא דאתרא, אבל ראה שהסבא ישן, והאבא נמנע מלהעיר אותו. עקב כך נותרה הוראתו של הדוד רבי אשר קלמן זצוק"ל, הובהר לרופא שלא ניתן בשבת לשלם לו, הוא סב על עקבותיו ולא שב. למצוא רופא אחר, כבר לא היה ניתן להשיג.

לימים סיפר האבא זצ"ל את הסיפור הזה, וכאשר הגיע לשלב שבו הוא הזכיר שהוא ניגש לחדר של הסבא והוא ישן, העלה אביו, סבא זצוק"ל, חיך על שפתיו, והוא סיפר: "לא ישנתי, הגעתי ושמעתי בחוץ את הדיבורים, כמו גם את הוראתו של הגיס רבי אשר קלמן, אני לכשעצמי לא סברתי כמוהו, אבל היות שהוא אמר כך, לא רציתי לסתור את דבריו בעיני כל האורחים, קפצתי מהחלון עשיתי עצמי ישן..."

בהעדר פטור מהגיוס, האבא זצ"ל קיבל צו גיוס. דא עקא שאז בליטא לא ניתן היה לצאת מהמדינה, אבל מי שעמד בפועל להתגייס, קיבל אפשרות לצאת לטיול במשך שבועיים לפני החלת הגיוס בפועל. כמובן שמי שלא יחזור מהטיול, לא יוכל בשום דרך ואופן לשוב אי פעם למדינה בלא להסתכן במאסר או אפילו עונש מוות. האבא זצ"ל עט על המציאה, הוא הודיע שהוא יוצא לטיול, הטיול היה לארץ ישראל... הוא נשאר שם לצמיתות. כמובן שבכך גזר על עצמו, ריחוק מוחלט מבית הוריו. אך 'גזירה' זו התבררה בדיעבד כנס ההצלה, שכן אילו היה מקבל את הפטור מהצבא, ונותר בליטא, היה גורלו כגורל כל בני המשפחה השם יקום דמם, ואילו הוא נותר לפליטה גדולה כאן בארץ הקודש.

כך - היה האבא רבי אברהם זצ"ל מונה את גרמי ההצלה: שמירת השבת של זהירות ממוקצה, כבוד אב שלא 'להעיר' את הסבא, ו'בין אדם לחברו' מצד הסבא שלא לפגוע בגיוס הצעיר רבי אשר קלמן, הביאו בסופו של דבר להצלה גדולה.

(מוסף שבת קודש אלול ע"ט)

לבקש מזקני מרן הרב זצוק"ל שירה לאח לנסוע. מרן הרב זצוק"ל ישב עם האב, שמע אותו ברוב קשב, וכשסיים, אמר לו כך:

"אספר לך סיפור. כאשר אני הגעתי לגיל בר מצוה, למדתי בישיבה קטנה בפלונגיאו, באופן טבעי התבקש שאסע הביתה לחגוג את בר המצוה. עשיתי חשבון שכדי להגיע לעיירה שלי, נדרשת נסיעה בעגלה שמתמשכת שעה, לשוב ממנה עוד שעה, וכמובן שהיה לסעודת 'בר המצוה'. לא יכולתי להרשות לעצמי לבזבז שעתיים ויותר של ביטול תורה. לכן נשארתי בישיבה. אני" - המשיך זקני זצוק"ל - "הייתי ביישן, לא גיליתי אוזן אף אחד מרבני הישיבה אודות בר המצוה, כך שגם לא זכיתי בעליה לתורה. חגגתי עם עצמי את המאורע... והנה אתה מבקש ממני שאני אורה לכן שלך שיבזבז - לא שעתיים אלא ימים שלמים, ולא כדי לחוג בר מצוה לעצמו, אלא כדי לחוג עם אחיו, איך אני יכול להורות דבר כזה לבנך...?", האב שמע, התפעם, סבר וקיבל...

מן הסתם, אחד הדברים שחיוזק אותו היה גם הפסוק ששמע מרבו מרן החפץ חיים זיע"א - 'ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש', הפסוק אותו גם חקק על חזית הישיבה.

הסיפור הזה לא מדויק. כלומר? מדובר באחד הסיפורים היותר מכוננים ומשמעותיים בהיסטוריה התורנית...

העובדה עצמה נכונה, רק שזה לא היה עם מרן הסבא זצוק"ל, אלא עם הגאון רבי משה לנדנינסקי זצוק"ל, ראש ישיבת ראדין. בעת שהצורך הנאצי עלה לממשלה, נכנס רבי משה אל מרן ה'חפץ חיים' ושאל בדאגה מה יהיה. השיב לו מרן ה'חפץ חיים' זיע"א: "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש". הסיפור הזה הגיע לאזנו של מרן הסבא זצוק"ל, הוא מאד התפעל מכך, ולכן קבע את המילים על הבניין.

היתה לו נשיאות חן מיוחדת, גם בקרב אלו שהיו רחוקים מתורה ומצוות.

לא רק רחוקים, אלא אף בעלי פלוגתא. אספר לכם. בפוניבז' בחו"ל פעלה רשת בתי הספר של הציונות בשם 'תרבות'. המנהל של בית הספר 'תרבות' בפוניבז', עלה לימים לארץ, קרו לו 'מלמן'. הוא היה אספן ספרים הגדול ביותר בארץ. יצא לי לדבר איתו. הוא אמר לי במילים האלו: "הסבא שלך לחם נגדי בכל הכוח, עד שלא נותר לי מה לעשות בעיר, נאלצתי לעזוב שם. הוא לחם בכל כוחו נגדי, אבל מעולם לא פגע בי אישית, הוא נאבק ב'דרך שלי לא בי'...! הוא 'אהב' את הבריות, הכל נעשה מתוך אהבה".

מאלו דמויות הוא הושפע וקיבל את מעוף התורה הגדול והכביר הזה?

מכל רבותיו. הוא הושפע ממרן הגאון רבי לייזר טעלור זצוק"ל, שמרן ה'חזון איש' זיע"א, אמר עליו ש'הוא ראש ישיבה מיוחד באהבת התלמידים', ממרן הסבא מנובהרדוק זיע"א, שהיה אומר עליו שהפקיר את עצמו עבור כלל ישראל. וכמובן מרבו - מרן ה'חפץ חיים' זיע"א, שהאציל עליו מרוחו במבט הכביר של אחריות על כלל ישראל

17

יתומים

אתחתנים

עד פסח

לתרומות עבור 17 יתומים המתחתנים בחודש
ניסן עד פסח - קרן מס' 10850

.....
(הכסף מתחלק בין כולם לפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים)

מרן הגרב"מ אזרחי וכ"ק מרן
האדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א
בברכה נדירה:

**"כל מי שיתרום 170 ₪ עבור 17 היתומים
הנישאים בחודש ניסן עד פסח,**

יזכה במידה כנגד מידה

**שלא יחסר לו כלום כל ימי חייו,
בהרחבת הדעת בלא שום דאגת
ממון כלל"**

בכל תרומה יש לציין עבור קרן 10850

1800-39-47-47

במחקר שנערך לאחרונה גילו, כי ילדים מסוימים בארצות הברית נהנים משירה פרועה ורעשנית. השירה הזו מציתה בהם אש של התלהבות. איש לא הבין מה הקשר בינם לבין שירים בסגנון זה...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על התורה שנחקקת במוח הילד הקטן

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו" (ויקרא א', א')

במדרש (ויקרא רבה ז, ג) מובא: "אמר רבי אסי: מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים, ואין מתחילין בבראשית, אלא שהתינוקות טהורין והקרבת טהורין, יבואו טהורין ויתעסקו בטהורים".

תינוקות של בית רבן לא טעמו מעולם טעם חטא. יש להם טהרה מיוחדת. זהו הזמן להנחיל להם דברי תורה טהורים.

בתו של אדמו"ר קדוש ומעיין גדול, חריף מאד בפלפולו, הביאה לפניו את בנה התינוק, פעוט בן שנתיים בלבד. ישב עמו סבו הגדול והחל לומר לו פילפול עמוק מאוד. תמחו הסובבים, וכי מה מבין תינוק בן שנתיים בפילפול כה עמוק? מעולם לא קרא ולא שנה,

אפילו בצורת האותיות אינו בקי... מה רוצה ממנו סבו?

מאחר שידעו שהרבי גדול וענק רוח, ואינו עושה דבר ללא סיבה, שאלוהו: "תורה היא ולימוד היא צריכה. מה יכול היה הילד לקלוט מכל מה שאמר לו כבוד קדושתו?".

"ידעו לכם", ענה הרבי, "ילדים קטנים מבינים הרבה יותר מבני אדם גדולים, ששיכלם כבר טושטש והתכסה בשכבות של דעות כוזבות, הממלאות את הדעת, המח והשכל. דווקא הילד הזה, שלא שמע עדיין כלום, הוא המתאים ביותר לקלוט את הדברים הללו! על אף שזה לא נראה לעין, הוא הבין וקלט את דברי התורה, והם נחקקו במוחו. ומאחר שזו הדעה הראשונה שלו, היא לא תמחק, וכל מה שיבוא אחריה לא יצליח לטושטש אותה. אלו דברי תורה שהם בגדר של 'חרות על הלוחות' (שמות לב, טז). השאלה אם הוא הבין או לא הבין פחות חשובה, מה שיותר חשוב זו העובדה שהדברים נחקקו במוחו!".

אמנם לימים, כאשר גדל הילד והפך לנער, הוא נעשה כמעין המתגבר בתורה. הפילפול שקיבל מן הסבא קדישא בהיותו בן שנתיים אכן נחקק במוחו לעולמים!

"רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו"

כעין זה שנינו במשנה (אבות ב, ח), שרבן יוחנן בן זכאי היה משבח את רבי יהושע בן חנניה: "אשרי יולדתו".

פירש רבינו עובדיה מברטנורה: "על שם שהיא [אמו] גרמה לו שיהא חכם, שהיתה מחזרת על כל בתי מדרשות שבעיירה, ואומרת להם: 'בבקשה מכם בקשו רחמים על העובר הזה שבמעי, שיהיה חכם', ומיום שנולד לא הוציאה עריסתו מבית המדרש, כדי שלא

יכנסו באזניו אלא דברי תורה".

לרבי יהושע בן חנניה היתה אם צדקת, שבעודו בעריסתו, בהיותו בן פחות משנה, טרחה להביאו לבתי המדרש, כדי שיאזין וישמע את דברי החכמים.

כלם היו צוחקים - לשם מה את מביאה את התינוק הזה? מה ביכולתו להבין ולדעת?

אך לימים גדל רבי יהושע ונעשה מגדולי החכמים. אזניו הקטנטנות קלטו את התורה כבר בינקותו, ודברי החכמים נקלטו בנשמתו, ופעפעו בו גם כאשר גדל.

לפעמים יש תחושה, שילד קטן אינו מבין ואינו קולט מאומה, ולכן אנשים מרשים לעצמם לדבר לידו כל מיני דברי הבל, הם אינם יודעים שהדברים נחקקים ועושים רושם, ולכן צריך לנהוג אתו במשנה זהירות.

אמו של רבי יהושע בן חנניה הבינה את הסוד הזה. משום כך טרחה להביאו לבית המדרש כבר בינקותו, כדי שיקלטו אזניו את דברי התורה הקדושה. לפיכך ראו שיאמרו עליה "אשרי יולדתו"!

שמיעת השירים השפיעה לאחר שנים

אם יהודיה קוראת קריאת שמע עם תינוקה עוד בהיותו בעריסה. היא משכיבה אותו ולוחשת איתו את המלים הקדושות: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד".

באים ואומרים לה: גברת, מה את עושה? בשביל מה? מה הוא כבר מבין?

לאמיתו של דבר, הדברים באמת ובתמים נחקקים בלבו של הילד.

**לפעמים יש תחושה, שילד קטן
אינו מבין ואינו קולט מאומה,
ולכן אנשים מרשים לעצמם
לדבר לידו כל מיני דברי הבל, הם
אינם יודעים שהדברים נחקקים
ועושים רושם, ולכן צריך לנהוג
אתו במשנה זהירות. אמו של רבי
יהושע בן חנניה הבינה את הסוד
הזה. משום כך טרחה להביאו
לבית המדרש כבר בינקותו**

ועל ידי תינוקות של בית רבן ניתן להשביחם.

חינוך הילדים - מעל הכל!

דודי, הגאון הצדיק רבי יוסף עדס זצ"ל, מחכמי ישיבת 'פורת יוסף', עשה לו מנהג של קבע - לקום בכל לילה בשתיים וחצי לפנות בוקר, ללכת למקווה טהרה, ומיד לאחר מכן לכותל המערבי, שם היה מוסר שיעור בגמרא לבעלי בתים לפני עלות השחר. בעלות השחר היו עומדים להתפלל, כשתפילת העמידה נאמרה בדיוק בהנף החמה. הרב עדס ייסד את התפילה הזו מיד לאחר שחרור הכותל. כל ענין תפילת ותיקין, השייכת לענווים שמחבבין את המצוות (ברכות ט ע"ב), היה קבוע אצלו.

כשילדיו הגיעו לגיל שבע-שמונה, והיה עליו לחנכם לתפילה - ראה שקשה להם לקום להנף החמה. כיון שכך, ויתר הרב עדס על מנהגו להתפלל בהנף החמה, והלך להתפלל עם הילדים בשעה הרגילה. כל עוד היה הדבר תלוי רק בו - מסר את נפשו על תפילה בהנף החמה, אך כשעומד על הפרק ענין של חינוך הילדים - שום דבר אחר אינו חשוב יותר!

זהו שאמר משה רבנו לפרעה: "בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותנו..." (שמות י, ט). פרעה ניסה לטעון: לכם יש תשוקה לעבוד את ה', לכו תעבדו! אבל מה ילדים מבינים בעבודה? אמר לו משה: אצלנו קודם כל הילדים! לעולם לא נוותר על חינוכם! יש להם כוח אדיר למרות היותם קטנים בגילים ובגופם!

(מתוך הספר 'משכני')

היא מנדנדת את העריסה ושרה: "ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו", או: "כי אשמרה שבת א-ל ישמרני, אות היא לעולמי עד בינו וביני" - והדברים מחלחלים בתוך נפשו של הפעוט.

כמה צריך להקפיד להחזיר בתינוקות את השירים הקדושים הללו, ולא שירים ממקורות זרים.

במחקר שנערך לאחרונה גילו, כי ילדים מסוימים בארצות הברית נהנים משירה פרועה ורעשנית. השירה הזו מציתה בהם אש של התלהבות. איש לא הבין מה הקשר בינם לבין שירים בסגנון זה. לאחר ברור יסודי התברר, כי אותם ילדים בהיותם פעוטות, טופלו אצל מטפלת כושית, שהיתה מפעילה מוזיקה גויית וקצבית פרועה תוך כדי עבודה...

שנים הם כבר לא שומעים את השירים הללו, אבל עד היום, כשהם שומעים את המוזיקה הזו הם חוזרים להתלהב וליהנות מן המוכר... כמה חשוב לתת את הדעת לתכנים ולמנגינות הנשמעים באוזניהם של צעירי הצאן! הדברים הללו נחרתים בלבם ובנשמתם.

הכלל הוא: "מעשה אבות סימן לבנים" - הילדים מחקים את דרך התנהגותם של הוריהם. לפעמים רואים ילד בגיל שנה או שנתיים לוקח ספר ומתחיל להתנדנד מעליו, ולעשות את עצמו מתפלל. כלם תמהים מנין לו הנהגה זו? האם מישהו אי פעם לימד אותו דבר כזה? התשובה היא, שכך עשו אביו ואמו, המראה נקלט בנפשו. כבר אמר ה"חנוך" (מצוה תקס): "טבע האב צפון בבן". ישנם גנים הטבועים בילד, והטבעים הללו - גם כי יזקין לא יסור מהם!

מפי עוללים ויונקים יסדת עוז

יש מי שסבור: מהו כבר ילד קטן? מה הוא כבר מבין?...

אדם כזה, ראוי שילמד את דברי הגמרא (שבת קיט ע"ב): "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן". עוצמה אדירה טמונה בפיהם של תינוקות של בית רבן! הקב"ה אומר לעם ישראל: דעו לכם, כל זמן שהילדים הללו קולם מצפצף בבתני כנסיות, אין שום אומה ולשון יכולים עליכם! ילדים קטנים בני שלוש או ארבע, מה הם כבר יכולים לומר? קצת "מודה אני" וברכות, "אשרי יושבי ביתך", "שיר למועלות אשא עיני אל ההרים", מעט משניות בעל פה... הם רק מדקלמים, אפילו אינם מבינים מה שהם מדברים.

אבל ההבל הזה מעמיד את כלל ישראל! אין אומה ולשון יכולה לגעת בעם ישראל, בזמן שהתינוקות הללו מצפצפים בקולם בבתני הכנסת!

זהו שאמר הכתוב (תהלים ח, ג): "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" - אותם תינוקות עדיין יונקים, בקושי מדברים, אבל הם ה"עוז" של עם ישראל! ה"מודה אני לפניך" שהם אומרים, יש בו עוצמה אדירה, וב"שמע ישראל" שהם צועקים הם יכולים להציל את עם ישראל! זה הכוח "להשביח אויב ומתנקם" (שם). יש אויבים ויש מתנקמים,

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

לגנים אחרונים

תרום 28
 למשך 14
 סך כל התרום

ומקבל
 במתנה

סט 'משנה
 6 כרכים כו'

ספר 'ה'
 על 'משנה

הכרך החדש
 בהוצאת

שווי המתנה בה

תורמים לארגון
 'אחינו' זרוע הקירוב
 של 'דרשו'
 ומקבלים מתנות
 ענק של ספרים
 מארגון 'דרשו'.
 ללא הגרלות וללא כוכביות

תרום 24 ש"ח לחודש
 למשך 13 חודשים
 סך כל התרומה 312 ש"ח

ומקבלים
 במתנה

סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים כריכה קשה

ספר 'המפתח'
 על 'משנה ברורה'

שווי המתנה בהנחיות 488 ש"ח

תרום 24 ש"ח לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 288 ש"ח

ומקבלים
 במתנה

סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים כריכה קשה

שווי המתנה בהנחיות 425 ש"ח

דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

למבצע המדולל ל הרצאת המרכז

שימו לב:
ניתן לתרום ולהזמין
ספרים בעמדות
נדרים פלוס
ובמשרדי דרשו
02-5609000

תרום 28 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 364 ש"ח

ועקבלים בעתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

הכרך החדש של שו"ע
בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בהנזיית 574 ש"ח

ש"ח לחודש
חודשים
מה 392 ש"ח

קבלים ענה

ה' ברורה'
כריכה קשה

מפתח'
ה' ברורה'

ש של שו"ע
'דרשו'

נזיית 637 ש"ח

החדש של שו"ע מהדורת 'דרשו'

הרב מבריסק ראה את צער התלמידים, וכדי להפיס את דעתם קרא להם להיכנס אחריו ל'חדר בית הדין' שבו היה מנהל את דיני התורה שלו, הוא התכופף והוציא שני שקים ישנים שהיו מונחים מתחת לשולחן...

צרור עובדות שנשמעו מפי המשגיח דשיבת קמניץ הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, על מרן הגאון רבי ברוך בער מקמניץ זצ"ל וגדולי הדורות

מופקע ומופרש לחלוטין מעיתונים. הוא לא רצה להסתכל על עיתון! וכך שמעתי מאחד מרבותי שלמדו בקמניץ אצל רבי ברוך בער, שקרה פעם שאחד מבני הבית הלך לחנות לקנות חבילה של חמאה ובעל החנות עטף את החמאה עם נייר עיתון.

רבי ברוך בער נכנס הביתה לאחר ששב מהשיבה, וכשהבחין בפיסת נייר עיתון בביתו נחרד ושאל, מה זה איך מגיע לבית שלי עיתון? השיבו לו בני הבית שחס וחלילה הם לא קנו עיתון, אלא בעל החנות עטף את החמאה בעיתון ישן. רצו בני הבית לקחת את הנייר ולזרוק לפח אבל רבי ברוך בער הזדעזע קשות, הוא לא הסכים להרשות שאחד מבני הבית ייגע בזה חלילה, כי הרי באותו הזמן שזורקים את הנייר אפשר להסתכל בטעות לרגע קט, ולראות מה שכתוב שם, לכן הוא הודיע שהוא עצמו ישליך את העיתון לפח, אבל הוא לא רצה לגעת בעיתון, ולכן הביא את סל האשפה לשולחן שעליו היה מונח הנייר המקומט והמוכתם בשומן החמאה, וכך, בתנועה של 'כלאחר יד' הוא גרר את העיתון אל תוך פח האשפה.

בני הבית והתלמידים גם ידעו שאם אירע חס וחלילה שרבי ברוך בער נגע בטעות בנייר של עיתון, הכיור שבו הוא נוטל ידיים יהיה תפוס עכשיו במשך עשר דקות לפחות, כי אחרי נגיעה בעיתון הוא

בתכריך כתביו של אחד מתלמידי ישיבת קמניץ, אשר בהם סיכם את השיחות שמסר המשגיח הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, מצאנו כמה וכמה עובדות שסיפר אודות הגאון רבי ברוך בער מקמניץ בעל ה'ברכת אברהם' זצ"ל, ומגדולי ישראל נוספים. הדברים תורגמו מאידיש בתרגום חופשי:

שמעתי פעם מאחד מתלמידי של מורי ורבי הגאון רבי שמחה שעפס (שליט"א) זצ"ל, שלמד גם בבריסק, והוא סיפר לי שלרב מבריסק היתה 'חבורה' של תלמידים שהיו באים ללמוד אצלו סוגיות בסדר קדשים עוד בעיר בריסק בה כיהן ברבנות. אחת למספר שנים היתה מתחלפת החבורה בחבורה אחרת.

"זה לא היה קל ללמוד אצל הרב קדשים", הוא סיפר, "הוא היה הרב של העיר, ולכן הוא לא יכול היה לקבוע שעה מדויקת מתי השיעור יתחיל, כי היה טרוד בענייני העיר. השיעור היה צריך להתחיל כמדומני בשעה שש בערב ולפעמים הוא היה מתאחר ומתחיל בשבע ואפילו בשמונה בערב. בימות החורף היה מאוד קר בחוץ, ובבית הרב היה מאוד חם. הבחורים התלמידים היו באים עם מעילים חמים בגלל הקור שבחוץ, אבל פחדו לפשוט את המעילים בתוך הבית ולהניחם בצד, כי הילדים שהסתובבו בבית, היו ילדים חריפים שידעו להמציא משחקים שונים עם המעילים הללו..."

בשל כך, חלק מהתלמידים נשאר לשבת כל השיעור כשהוא לבושים במעיל המחמם בתוך הבית שהיה מוסק היטב, וזה לא היה קל עבורם, בלשון המעטה.

הרב מבריסק ראה את צער התלמידים, וכדי להפיס את דעתם הוא אמר להם פעם אחת: "אתם חושבים שאתם סובלים בשביל לימוד התורה?, בואו אני אראה לכם מה זה נקרא לסבול עבור התורה".

הרב קרא להם להיכנס אחריו ל'חדר בית הדין' שבו היה מנהל את דיני התורה שלו, הוא התכופף והוציא שני שקים ישנים שהיו מונחים מתחת לשולחן, ואמר להם: "אתם רואים את שני השקים הללו? דעו לכם, על אחד מהם היה ישן הגאון רבי איסר זלמן מלצר, על השני היה ישן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ, על זה הם היו ישנים, וככה הם למדו וצמחו גדולי עולם".

שיחה זו היא ביום האירצייט של רבינו, ה'היליגער רבי ברוך בער' זצ"ל, ולכן אדבר מעט על הנושא של קריאת עיתונים, כי הוא היה

היה נוטל את ידיו חמש עשרה פעמים או עשרים פעמים במטרה להיפטר מהטומאה שדבקה בידיו.

מה קרה? הוא נגע בעיתון! איך כבר יכול להיראות השיעור שהוא ימסור היום אחרי שנגע בעיתון רחמנא ל'צילן... איך כבר יראה הלימוד שלו בכזה יום נורא ואיום...

אבל היום אנחנו לא רק שלא נוטלים ידים אחרי שנוגעים בעיתון, אלא קוראים אותו שוב ושוב, ומעניינים כאילו היה זה קטע מתוך הרשב"א להבדיל, ומפלפלים במה שהיה כתוב בעיתון... בגלל זה היום אין לנו כזה רבי ברוך בער!!!

מעשה דומה שמעתי שפעם הגיע רבי אברהם וולף אל הסטייפלר הקדוש, ובידיו חוברת מסוימת של לימודי חול. הרב וולף, היה לו סמינר תחת ניהולו, והוא רצה לשאול את דעתו של הסטייפלר אם אפשר להכניס כזאת חוברת לתכני הלימוד בסמינר.

אני אחזור באוזניכם על תשובתו של הסטייפלר: "מעולם לא הסתכלתי באיזה ספר או עיתון, חוץ מספרים של דברי תורה".

שמעתם? "מעולם!"

אתם רוצים לדעת איך צומח כזה ר' חיים קנייבסקי? - כי כשהאבא הוא הסטייפלר - הבן צומח להיות ר' חיים קנייבסקי! שבקי בבירור בכל התורה כולה, כל המדרשים כל הווהר הקדוש ואני כבר לא מדבר על בבלי וירושלמי עם כל הראשונים, אני כבר לא מדבר על זה - הוא זכה לכל זה בגלל שהאבא אף פעם לא הסתכל בחוברת, אף פעם לא הסתכל בעיתון".

שמעתי שהשיגעון התפגר

יהודי אחד נכנס פעם למרנא החפץ חיים וסיפר לו שיש בראדן חנות שמוכרת חוברות לא כשרות רחמנא ל'צילן.

החפץ חיים שלח לקרוא לבעל החנות, והורה לו שיביא את כל החוברות.

הביא בעל החנות את החוברות לחפץ חיים, וכשהוא ראה מה התוכן המופיע בחוברות, הוציא מכיסו כסף, שילם עבור כל החוברות ובו במקום קרע אותן לגזרים.

מיד לאחר מכן אמר החפץ חיים לבעל החנות שהוא אוסר עליו מכל וכל למכור חוברות כאלו בראדן.

נענה בעל החנות ואמר: "אבל זאת הפרנסה שלי? כיצד אוכל להתפרנס אם לא ממכר חוברות אלו? יש לי אשה וילדים לפרנס".

הניח החפץ חיים את דעתו ואמר לו: אל דאגה יקירי, אני אדאג לך בימים הקרובים למשרה קבועה שממנה תוכל להתפרנס בכבוד.

אחרי שבוע שלח החפץ חיים לקרוא לבעל החנות ואמר לו: "שמעתי שהשיגעון (בגוי) שתפקידו היה לצלצל בפעמוני הכנסייה כל יום ראשון, כדי לקרוא לתושבים הגויים של ראדן שיבואו לבית תיפלתם, התפגר.

"ממה שאני מבין, הוסיף החפץ חיים לספר ליהודי הנ"ל, הם מחפשים עכשיו מישהו חדש שיצלצל בפעמונים, וגם מוכנים לשלם על כך שכר לא רע.

"דע לך שיש באפשרותי לנצל את מעמדי כרב העיירה, על מנת להשפיע על הכומר המקומי שיקבל אותך לתפקיד. כל שיידרש ממך זה לבוא פעם בשבוע, ולצלצל בפעמונים עד שכל הגויים בראדן מתאספים אל בית התיפלה, ובתמורה תקבל שכר נאה".

נחרד היהודי חרדה גדולה וזעק זעקה מרה: "רבי!", הוא שאג באימה ובראה, "הרי אני יהודי מבטן ומלידה, אבותי ואבות אבותי מסרו נפשם על קדושת ה', אני שומר שבת מעודי ומימי לא הכנסתי לפי מאכל פיגולים וכעת הרבי מציע לי להיות זה שמצלצל בפעמון וקורא לגויים להתפלל אל הצלב שלהם? איך יעלה על הדעת שאני אעשה מעשה נבלה שכזה?"

נענה החפץ חיים ואמר לו, ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר!!! לקרוא לגויים אל בית תיפלתם אתה לא רוצה, ולקרוא ליהודים לבית תיפלתם של הנוצרים אתה כן מוכן? הרי כשאתה מפיץ ומוכר את החוברות הטמאות האלו אתה חוטא ומחטיא את הרבים, ואיך לא תפחד מפני ההשלכות החמורות של המעשים שלך?"

אני אספר כאן מעשה שהיה אצלנו בישיבה

לסיום נביא עוד התייחסות של הגרמ"א שטרן זצ"ל לגאון רבי ברוך בער זצ"ל, בשיחה אחרת, ועמה סיפור חשוב למחנכים, משגיחים ולכל אדם באשר הוא:

הגרמ"א מביאה במסכת תענית "רבא אמר אם ראית תלמיד שלימודו קשה עליו כברזל", הוא לומד וזה לא הולך הוא לא מתעלה אז צריך לחשוש "בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים". לפעמים הרבי אשם". הרבי צריך לדעת שכל אחד מהשיעור שלו, הוא בן יחיד שלו! צריכים להיות באופן קבוע עם הסברת פנים לקבל כל אחד!

ידוע שראש הישיבה מרן ר' ברוך בער זצ"ל, אם היה מגיע אליו תלמיד עם חולשה בסברא, הוא היה לפעמים שואל שאלות לא לעניין, היה רבי ברוך בער 'מסביר' לו את מה שהוא שואל, והיה עושה לשאלה שלו 'פנים חדשות', והבחור הוא בכלל לא שאל עד כדי כך כמו שראש הישיבה הסביר. על ידי כך הוא ממש הגביה את התלמידים שהרגיש מכך חזיון נפלא ועל ידי כך התאמץ ללמוד ביתר שאת.

יש כאלה בחורים שהם בעלי כשרונות, וכשהם שומעים בחור שואל שאלה לא לעניין, הם מעלים חיוך של ביטול על פניהם, מעבר לכך שיש כאן פגם חמור במידות שלהם, זה גם מונע מהבחור להתקדם.

אדרבה, מי שאכפת לו מהטובה של השני צריך לעודד אותו להשמיע את סברותיו ולעזור לו לחדד אותן כדי שהשאלה כן תהיה לעניין!

אני אספר כאן מעשה שהיה אצלנו בישיבה. הבחור בעל המעשה כבר לא נמצא כאן, אז אני יכול לספר את זה.

לפני שנים רבות כשהייתי מבקר בגייטסהד הייתי מתאכסן אצל

"אחד מאותם עשירים, כשהגעתי לביתו, קיבל אותי בכבוד גדול ובשמחה רבה, ונתן לי צ'ק על סכום של 5,000 דולרים. הודיתי לו בחום, ותוך כדי שיחה סיפרתי לו את הסיפור על האברך שנתן לנו ארבעה דולרים. היהודי שמע את הסיפור והתרגש מאוד וביקש שאשיב את הצ'ק לידי, קרע אותו לגזרים וכתב לי בו במקום צ'ק חדש על סכום של 100 אלף דולרים..."

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על משהו קטן שנהפך לענק

שמעתי פעם סיפור נפלא מגדול מזכי הרבים, הרב אורי זוהר זצ"ל,

וכך היה המעשה:

ארגון 'לב לאחים' שהרב אורי זוהר היה פעיל בו מאוד, סומך את פעילותו על תרומות שהוא מקבל מהציבור. יש תורמים גדולים, עשירים שמקדישים סכומי כסף ניכרים כדי לממן את הפעילות הזאת לזיכוי הרבים, ויש תורמים 'קטנים', אנשים שתורמים כפי יכולתם, כמה שקלים לחודש.

סיפר הרב אורי זוהר שפעם הוא עבר על התרומות שמגיעות בהוראות קבע, וראה דבר מעניין, יהודי שתרם במשך מספר שנים סכום של 14 דולרים לחודש, סכום מאוד מעניין, למה דווקא 14? לא ברור. אחרי תקופה ירדה הוראת הקבע לעשרה דולרים בלבד בחודש, ולאחר מספר חודשים שוב עלתה ל-14 דולר.

"הסתקרנתי מאוד", מספר הרב זוהר, "חשבתי לעצמי שבדו"ד יש כאן סיפור מעניין מאחורי התרומות של היהודי הזה. משהו כאן נראה לא שגרתי.

"חיסטתי בפרטים, ומצאתי את מספר הטלפון של היהודי. התקשרתי אליו, אמרתי לו שלום, כאן מדבר אורי זוהר מ'לב לאחים', אני מאוד סקרן לדעת למה הפחתת את סכום התרומה שלך לעשרה דולרים ומה גרם לך להעלות אותו בחזרה?

"סיפר לי התורם שהוא אברך כולל, ההכנסה שלו זעומה מאוד,

בפרשת ויקרא, מתחילה התורה הקדושה לברא לנו את סדר הקרבנות, ובתחילת דיבור הכתוב עמנו בעניין זה, מדברת התורה על עולת נדבה.

התורה מפרטת לנו את סוגי העולה, יש עולה המגיעה מן הבקר, מיד לאחר מכן מבארת התורה את סדר עשיית העולה מן הצאן, ולבסוף מבארת התורה את סדר עשיית העולה מן העוף: "ואם מן העוף עולה קרבנו לה', והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו".

מביא הרמב"ן פירוש מאוד מעניין. למה דווקא תורים ובני יונה? "בחר הכתוב בשני המינים האלה בשביל שהן מצויין וקרובים להיתפש יותר". כלומר, הקב"ה אומר לנו: אין לך אפשרות לקנות בהמה? אין לך יכולת לממן קרבן עולה מן הצאן, אין שום בעיה, תביא מן העוף, זה עולה גרושים, ואם אין לך אפילו לשלם כמה גרושים, אין סיבה לדאוג, מדובר על תורים ובני יונה, אפשר להשיג אותם בקלות רבה ולהביא אותם קרבן לה'.

יש כאן מסר שכדאי להטות אוזן ולשמע אותו, להאזין אליו ולהפנים אותו. כשאדם רוצה לתת לקב"ה מעצמו, 'אדם כי יקריב מכס', צריכים לשאוף לתת את הטוב ביותר ואת הגדול ביותר, מתחילים מהבקר, אבל אם אי אפשר, אם האדם לא מצליח ואי ידו משגת, אפשר להביא גם עוף, והתורה מצהירה בצורה ברורה: "עולה הוא אשה ריח ניחוח לה". הקרבן הזה, הקטן, הפשוט והחינמי הזה, יעלה לריח ניחוח אשה לה'.

יתירה מזאת, יש בקרבן העוף אפילו מעלה גדולה שאין בקרבנות הבהמה, שאפשר להביא חטאת העוף על הספק. הגמרא אומרת שאדם שהוא ספק נזיר טמא, שהוא יכול להביא חטאת העוף כי היא באה על הספק, מה שלא אומרים בבהמת חטאת. כמו כן, יש מקרים שאומרים לאדם שפיקיד את כל נכסיו, כדי שיהיה עני ויוכל להביא קרבן העוף, הבא על הספק.

כי במתנה מועטת טמון במקרים רבים כח גדול הרבה יותר ממנתה מרובה, ואדם המביא עוף קטן ופשוט כקרבן עם כל הלב ועם כל כח הרצון שלו, עושה נחת רוח גדולה יותר ממי שמביא בהמה גדולה ושמיינה, אבל עושה זאת בלי רצון ובלי חשק.

ולאחר בדיקה מדוקדקת הוא הגיע למסקנה שהסכום שעליו לתת לכספי מעשר הוא 14 דולרים בחודש.

"אבל היתה תקופה שאשתו לא חשה בטוב, היא נחלשה והפסיקה לטפל בתינוק שבו היתה מטפלת. ההכנסה פחתה ב-40 דולרים לחודש, וממילא כספי המעשר ירדו בארבעה דולרים.

"עכשיו התקבלתי לכולל ערב שמשלם 40 דולר יותר מהכולל הקודם בו למדתי, ההכנסה שלנו גדלה שוב ב-40 דולרים, ולכן הגדלתי את התרומה בחזרה ל-14 דולרים..."

"אני מאוד התפעלתי מהיהודי הזה", מספר הרב זוהר, "כל הכבוד לו! הוא נתן מעשר כספים על הדולר... גם כשההכנסה שלו דלה כל כך, הוא בשלו, מעלה את התרומה מעשרה דולרים ל-14 דולרים. אשריו ואשרי חלקו..."

"באותה תקופה התפקדתי על דלתותיהם של כמה יהודים עשירים וביקשתי מהם תרומות ל'לב לאחים' ואכן נתנו בעין יפה.

"אחד מאותם עשירים, כשהגעתי לביתו, הוא קיבל אותי בכבוד גדול ובשמחה רבה, ונתן לי צ'ק על סכום של 5,000 דולרים. סכום מכובד מאוד לכל הדעות.

"הודיתי לו בחום, ותוך כדי שיחה סיפרתי לו את הסיפור על האברך, שנתן לנו עוד ארבעה דולרים כשההכנסה שלו גדלה בארבעים דולרים. היהודי העשיר שמע את הסיפור והתרגש מאוד, הוא ביקש שאשיב את הצ'ק לידי, קרע אותו לגורים וכתב לי בו במקום צ'ק חדש על סכום של 100 אלף דולרים..."

"לאחר תקופה, נכנסתי למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, כדי לעדכן אותו בפעילות ולקבל ברכה והדרכה, וסיפרתי לו את הסיפור הזה. "אמר לי מרן הגרא"ל דבר נורא! תסתכל על האברך הצעיר הזה. הוא בוודא חשב לעצמו, מה כבר אפשר לעשות עם ארבעה דולרים? זה לא ממנן אפילו את הדלק לפעיל אחד בודד, שנוסע למסור לביקור בית אצל הורים שמתלבטים אם לשלוח את הילד שלהם לחינוך תורני..."

"למרות שזה סכום קטן, ולמרות שזה היה לו מאוד קשה, האברך הזה נתן את ארבעת הדולרים הללו..."

"אבל לא! הוא לא נתן רק ארבעה דולרים, הוא נתן לצדקה 100 אלף דולר ועוד ארבעה דולרים! 100,004 דולר! זה הסכום שהוא נתן. למה? כי אם לא ארבעת הדולרים שלו, לא היתה מתקבלת התרומה הזאת של 100 אלף הדולרים."

זה הפשט 'הדהל לא ימעיט'. אל תזלזל בעצמך, אל תזלזל בלימוד שלך, בתפילות שלך, במצוות שאתה מקיים. גם אם נראה לך שמדובר ב'כסף קטן', החשיבות שלהן עצומה, לפעמים מעשה קטן יכול לגרום לתוצאה ענקית.

הכרנו פה באשדוד יהודי קדוש וטהור, גאון הגאונים רבי פנחס שרייבר זצ"ל, אב"ד אשדוד ורבם של בני התורה בעיר.

הרב שרייבר הוגלה עם הוריו ועם אחיו הצעיר לסיביר, שם בסיביר הקפואה, נשלח אביו לעבוד מדי יום במשך 14 שעות.

אחרי 14 שעות של עמל מפרך ומשבר עצמות, הוא היה מגיע לבקתה הקטנה בה התגוררו, ושם היה קר. קור סיבירי במלוא מובן המשמעות של המושג הזה. לא היה להם חימום, הם השתדלו ללבוש את כל מה שיכלו כדי להתחמם, אבל עדיין היה קור איום ונורא.

מה עושים? צריכים פעילות גופנית כדי להתחמם, לקח האבא את בנו רבי פנחס שהיה אז כבן עשר, ויצא איתו לריצה. הם רצו מהר מהר, עד שהגוף התחמם כמו שצריך, ואז חזרו לבקתה שלהם והלכו לישון כשהגוף מחומם יחסית.

האב רצה להחזיר בבניו מעט תורה ויראת שמים, אבל לא היה לו מתי לעשות זאת. כל יום היה חייב לצאת לעבודה מפרכת במשך 14 שעות, לאחר מכן היה יוצא עם הילדים לריצה ואז היה נופל מעייפות ונרדם מיד.

אבל הוא מצא פתרון. בזמן שהם רצו, אפשר ללמוד. אולי הילד לא יבין, אולי הוא יהיה עסוק בריצה ולא יצליח להבין את מה שהוא מלמד אותו, אבל לפחות האוזניים יקלטו דברי תורה, הנשמה שלו תספוג קצת דברי תורה, זה המקסימום שהוא יכול לעשות במצב הזה..."

וכך הם היו רצים בקור הנורא, והאבא היה משנן באוזני בניו את הסוגיא של 'רבי חנינא סגן הכהנים' במסכת פסחים.

איננו יודעים כמה הבין פיניע' הקטן תוך כדי ריצה בסיביר הקפואה, את הסוגיא החמורה של רבי חנינא סגן הכהנים, אבל הלימוד הזה הבעיר בלב שלו אש קודש! זה היתה אש תמיד שהוצתה ולובתה שם בסיביר הקפואה, ומעולם לא כבתה! בהמשך הם הועברו מסיביר לסמרגנד, שם נפטרו שני ההורים, ורבי פנחס נותר לבדו ועוד היה צריך לדאוג לאחיו הצעיר ממנו בשנתיים, וזה קרה כשהוא היה בן 11...

הוא הוכנס לקבוצה של ילדי טהראן המפורסמים, המדריכים שם ניסו להעביר אותו על דתו כמו שהעבירו ילדים רבים אחרים על דתם. ניסו להחטיא אותו, להכניס לו בלב כפירה, להרחיק אותו משמירת התורה והמצוות, אבל הוא, רוח אחרת היתה עמו. הוא דבק בתורה ובמצוותיה במסירות נפש, לא נתן לשום רוח שבעולם להזיז אותו מהמטרה האמיתית של חייו, ללמוד תורה, לעסוק בתורה!

וכך הוא חתר כל חייו בהתאם לחינוך הזה שקיבל בסיביר. כך הוא הפך לאחד מגדולי התורה וזכה להעמיד תלמידים הרבה. כל זה מכוחו של אותו לימוד מקוטע תוך כדי ריצה. הלימוד היה מקוטע, אבל החינוך היה מושלם!

העסקן האגודאי רבי משה בלוי, כשבא לבקר במחנה, היה אחוז השתוממות לנוכח גילויי העוז והגבורה שהנער הפגין. איך עמד ניצב, שלא להתפעל משום דבר בעולם, ולא חישב כל חשבונות, מלבד מה רצון ה' ממנו, ואך את דבריו הוא שומר ומקיים. לא נחה דעתו של רבי משה בלוי, עד שהכתירו בתואר 'לד קדוש'. כך הוא כותב בביטאון קול ישראל:

"רק ילד אחד קדוש נשאר שם ובכה לפניי על עתידו, היה זה פנחס שרייבר... מי יודע כמה זמן ייקח עד שגם הוא ייסחף חלילה, כמה אפשר להחזיק מעמד בכאלו ניסיונות כמעט לבד..."

מספרים שפעם יצא הרב מפוניבז' למסע בקהילות ישראל, ולפני שיצא לדרך הוא נועץ במרנא החפץ חיים זצ"ל, על מה כדאי לו לדבר בדרשות שהוא עתיד להגיד בכל מקום ומקום, האם יש איזה עניין שכדאי לעורר כי השעה צריכה לכך, וכדו'

רב העיר כרמיאל, הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א, על ההכנות לימי הסדר, ודברי הכיבושין של משה רבינו

"וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֶהָל מוֹעֵד לְאֹמֶר" (ויקרא א', א')

וברש"י: "אמר הקב"ה למשה רבינו 'צא ואמור להם דברי כיבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי'".

ימי הפסח קרבים ובאים, ובליל הסדר נזכה כולנו בסייעתא דשמיא לקיים את מצוות ו'הגדת לבנך', אבל ההגדה צריכה להיות דווקא, באופן של 'למען תספר באוזני בנך וכן בנך', וראוי לתת את הדעת לדגש הזה, שזכירת 'ציאת מצרים צריכה להיות דווקא באופן של סיפור.

בין הדרשנים יש כללים מה מותר ומה אסור לעשות כשאומרים דרשה. הרי כל דרשן רוצה להחזיק את הציבור כמה שיותר דרוך וקשוב לדבריו, ומצד שני הדרשנים גם מתמודדים לא פעם עם הצורך לייצר תוכן חדש בקצב מהיר, ולא תמיד יש דברים חדשים לומר בדרשות.

לכן קורה לפעמים שהדרשנים חוזרים על מה שכבר אמרו בעבר הרחוק או הקרוב, ואז הם עלולים להסתבך עם המאזינים שמאבדים סבלנות, כי הם כבר שמעו את הווארט או הסיפור הזה בעבר.

ולכן שואל כל דרשן את עצמו, מתי אני יכול לחזור על אותו התוכן פעם נוספת? ובכן, נהוג לומר שבדיחה אפשר לספר רק פעם אחת, ויותר אין לחזור עליה לעולם, כי חזקה על מי ששמע בדיחה טובה שהוא זוכר אותה לאורך ימים ושנים, ובפעם השניה היא הרי לא מצחיקה בכלל, כך שאין טעם לחזור עליה בפני אותו קהל.

לעומת זאת, סיפור, אפשר לספר שוב כעבור שנה. אם הסיפור מוגש בצורה מרתקת, עם כל הפרטים העסיסיים, גם אם הציבור זוכר את הסיפור מהפעם הקודמת, הרי הפרטים הקטנים כבר נשכחו ברובם, ותמיד אפשר לשמוע את הסיפור פעם נוספת וגם ליהנות משמיעתו.

אבל דבר תורה? ובכן, דבר תורה אפשר לומר בפעמיים באותה הדרשה, עם פער של עשר דקות ביניהם, כי חזקה על הציבור שהוא הספיק לשכוח את הווארט מהלך עשר הדקות שחלפו, ועכשיו הוא ממש יהיה בבחינת "בכל רגע יהיו בעיניך כחדשים"...

למרות שהכלל הזה נאמר בדרך צחות, יש בו הרבה מן האמת, אבל

אני חושב שזה לא מהטעם של 'מעניין או לא מעניין', אלא מטעם עמוק יותר.

הרי היצר הרע מפעיל את כל הכוחות שלו כדי למנוע מיהודים ללמוד תורה. כשהדרשן אומר ווארט, דואג היצר הרע שהציבור יהיה עייף, בדיוק נופלת כוס מידי של המלצר ומנפצת בקול רעש גדול וכולם מכריזים 'מזל טוב' בקולי קולות. בדיוק מגיע רב חשוב או איש ציבור מפורסם וכולם קמים וחרדים לכבודו, היצר הרע מוצא את הדרכים שלו כדי למנוע מיהודים דברי תורה.

אבל כשמספרים סיפור, היצר הרע לא מזהה את הבעייתיות שבעניין מבחינתו. סיפורים? תספרו כל היום וכל הלילה, זה לא מפריע לו. כל עוד הוא לא שומע "אמר אבי" או "תנו רבנן", הוא נח לו בשלווה ולא קופץ להפריע.

וכך, מספרים סיפור, לפעמים אפילו באריכות גדולה. הציבור ערני ומקשיב בדריכות ואילו היצר הרע... הוא מנמנם...

אומרים שבספר התהילים יש גם משל וגם נמשל. כתוב "אטה למשל אוזני", כשמספרים סיפור בדרך משל כולם מקשיבים... אבל כשמגיעים לנמשל, לדברי התורה, יש לנו כבר פסוק אחר בתהילים "נמשל כבהמות נדמו", עכשיו היצר הרע מתעורר והציבור מתחיל לנמנם.

לכן חשוב להגיש את דברי התורה לילדים באופן של סיפורים, כמובן שאסור להחסיר מהלימוד עצמו, אבל צריכים לדאוג גם

לספר סיפורים, כי אין כמו סיפור טוב להעברת מסר חינוכי איכותי הישר ללב הילדים.

וזה אולי הטעם לסיבה שהגדת יציאת מצרים, שה'והגדת לבנך' צריך להתבצע באופן של 'למען תספר'.

פרשתנו, פרשת ויקרא, נפתחת עם הפסוק: "וידבר ה' אליו מאהלו מועד לאמר" ומפרש רש"י על הפסוק: שאמר הקב"ה למשה רבינו "צא ואמור להם דברי כיבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי".

ומקשה החתם סופר את מה שמקשים רבים אחרים, וכי אלו הם דברי כיבושין? שמשם רבינו אומר לבני ישראל, שבעבורם דיבר עמו הקב"ה זה נקרא להטיף מוסר? זה הרי כבוד גדול ומחמאה גדולה עבורם, איך יש כאן דברי כיבושין?

בחתם סופר הביא את השאלה הזאת ותירץ עליה כמה תירוצים, אחד התירוצים קרוב מעט לנושא למה שאמרנו, שהדיבור הוא באופן שמושך את הלב. דברי הכיבושין המוזכרים ברש"י כאן, אומר החתם סופר, הם לא כמו במקומות אחרים ששם הכוונה לדברים קשים שמועוררים את הלב לתשובה.

כאן מדובר על סוג אחר של דברי כיבושין, אלו דברים שכובשים את הלב באהבה וחביבה! הם לא מתמקדים ביראת העונש ובדברי מוסר הדוקרים את הלב, אלא כאלו דיבורים שמועוררים את האהבה של היהודי לקב"ה, שיעבדו אותו בכל לבבם ובכל נפשם. כמו שכותב החת"ס בלשון קדשו: "ראו כמה גדולה חבתכם בשבילכם נדבר עמי, וראוי לכם לעבוד למלך הכבוד האוהב אתכם כל כך עבודה תמה בכל לבבכם ובכל נפשכם".

מספרים שפעם 'צא הרב מפוניבז' למסע בקהילות ישראל, ולפני שיצא לדרך הוא נועץ במרנא החפץ חיים זצ"ל, על מה כדאי לו לדבר בדרשות שהוא עתיד להגיד בכל מקום ומקום, האם יש איזה עניין שכדאי לעורר כי השעה צריכה לכך וכדו'.

נענה מרנא החפץ חיים ואמר לו: "תגיד לציבור בכל מקום שאתה מגיע, שלעשות 'תשובה' זה דבר קל. מאוד קל!".

כי איך באמת עושים תשובה? האם אדם שחטא בחטא חמור רחמנא ליצולן, צריך ללכת לבית הכנסת באישון ליל, עם שני נרות דולקים, אחרי שצם שלושה ימים, לפתוח את ארון הקודש ולבכות בדמעות עד שיתעלף?

לא ולא! אפשר לעמוד בסלון הבית, בעיצומו של יום, אחרי ארוחת צהרים שגרתית, להכות עם האגרף על החזה ולומר "חטאתי עוונתי פשעתי, אני מתחרט על כך ורוצה לשוב אל ה' בתשובה שלמה", ובזה קיים מצוות תשובה.

ידוע שרבינו הנשר הגדול, הרמב"ם, כתב בספרו 'היד החזקה' גם הלכות שאין נוהגות בזמן הזה, ולעומתו מרן הבית יוסף כתב בשולחן ערוך רק הלכות הנוגעות בזמן הזה.

רבים שואלים, מדוע לא כתב מרן הבית יוסף הלכות תשובה בשולחן ערוך? הרי הלכות אלו מופיעות ברמב"ם כנושא מסודר בפני עצמו, ובוודאי שתשובה נוהגת בזמן הזה, אז למה אין סימן או שניים

שמייוחדים לסוגיא זו של תשובה על החטאים? חשבתי לענות על דרך החידוד, שה'בית יוסף' רצה להעביר לנו מסר: אתה רוצה לחזור בתשובה? נו... למה אתה מחכה? תעשה את זה הרגע!

אם היו סימנים מיוחדים על כך בשולחן ערוך, היה החוטא צריך לפתוח את השו"ע, ולהתחיל לעלעל, ללמוד היטב את הסימנים הנוגעים לעניין, להבחין במחלוקות בין המגן אברהם והפרי מגדים, ולבסוף אחרי שהיה מסיים ללמוד היה נזכר שבעצם יש לו איזה חטא לחזור עליו בתשובה. אבל עכשיו שאין סימנים כאלו בשו"ע, כל מה שצריכים לעשות זה פשוט לחזור בתשובה, וזה הרי כל כך קל, כמו שאמר החפץ חיים לרב מפוניבז'.

אבל צריכים לזכור שזאת דרך שהיא 'קצרה שהיא ארוכה'. החזרה בתשובה נעשית ברגע, אבל זה לא אומר שאין מקום להתעסקות נוספת. אדם הרואה שהוא שב ושונה בחטאו צריך לגדור לעצמו גדרים, לקנוס את עצמו בקנסות וכדו', כדי למנוע מעצמו את החטא. הרי אנחנו רואים מה היה בזמן שבית המקדש היה קיים, כשאדם חילל שבת ל"ע בשוגג, או אכל מאכלות אסורות רח"ל בלי כוונה.

הוא היה צריך לנסוע למושב הסמוך, לקנות כבשה תמימה, ולעלות איתה לירושלים כדי להקריב אותה לחטאת. זה עלה הרבה כסף, זה הצריך הרבה מאוד טרחה ומאמץ, וזה גם היה מאוד מאוד לא נעים... בכל מקום שהוא עבר כולם ראו שהאיש לוקח כבשה, כלומר הוא צריך להקריב קרבן חטאת, מי יודע איזו עבירה הוא עבר... אולי אכל בשר טריפה בטעות? אולי חילל שבת רחמנא ליצולן...

אחרי כל הטרחה, היה מגיע לבית המקדש, והיה צריך להתוודות על החטא ואם מצאו שהבהמה היתה פסולה לקרבן, היה צריך להתחיל את הכל מהתחלה, פעם נוספת להשיג כבשה ולעבור איתה את כל הדרך, לספוג את כל הביזיונות.

אנחנו רואים מזה שלפעמים יש להתעסקות יש חשיבות. נכון שלחזור בתשובה זה קל, אבל יש מקום גם למאמץ להשקעה וההתעסקות בעניין.

ומכאן נגיע להכנות הקדחתניות שאנו מתכוננים בימים אלו לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה. אפשר לקחת עוזרת שתנקה את הבית ביומיים, וחסל סדר ניקיון לפסח. אפשר גם לשכור או לקנות בית מיוחד לפסח (ועל כך בהרחבה במאמר שיתפרסם בגיליון הבא בסייעתא דשמיא), אבל צריכים לזכור שעצם העבודה של הניקיון וההכנה לפסח היא גם מטרה בפני עצמה, ולא רק אמצעי להגיע לפסח כשהבית נקי מחמץ.

הרי החמץ מסמל את היצר הרע, והניקיון של החמץ מסמל את מצוות התשובה. אנחנו עובדים ומתכופפים ומקרצפים ושוטפים ומגרדים, מבערים כל פירור קטן של חמץ מהבית וכל פירור קטן של יצר הרע מהלב שלנו. נאבקים בו עד חורמה! לא מוותרים על אף פירור. מוציאים החוצה את כל החמץ, בשלימות, בלי לוותר על

כיצד הצליחו אותם גדולי תורה להעפיל לאותן מעלות ודרגות? כיצד הצליחו להגיע לכזו רמה של התמדה? של תשוקה? של שקיעה? הרי כולם יודו ויסכימו שהרבה שלבים וקשיים, נסיונות ומשברים עברו עליהם עד שנעשו לגדולי תורה אמיתיים? כיצד התמודדו? כיצד צלחו כל גל וגל שנקרה בדרכם?

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אחת לעצמה את גבולותיה מחדש. אז גברו החששות אצל חלק גדול מהבחורים כי בקרוב ימצאו את עצמם כנתינים זרים בעיירות מוצאם, ומיהרו לשוב לביתם, קודם שימנעו זאת מהם השלטונות. אולם לא איש כרבי אליהו יאמר נואש וירפה ידיים. תקופה קצרה לאחר מכן, כשהבחין כי ניתן לפעול בענין הקמת הישיבה מחדש, שם לדרך פעמיים, ויצא לדרך רחוקה. הוא הסתובב בכל רחבי ליטא ובירר פרטים אודות בני נוער צעירים מקומיים שאינם מצויים במסגרות תורניות, ובפרט על אלו שלמדו בישיבתו לפני המלחמה. הוא נפגש איתם, עורר אותם על גודל הזכות להסתפח בנחלת בית השם, וניסה לשכנעם לבוא עימו לקלם להקים מחדש את הישיבה. כוחות רבים, תפילות ודמעות לוו למשימה הכבירה והקדושה הזאת. רבי אליהו ניצל את המסע גם כדי לנסוך טללי אמונה, תקווה ושאיפה אצל אותם אנשים רוצים, פליטי חרב, ובכל כוחותיו ניסה לאסוף את השברים ולאחות את הקרעים. הוא זירזם להתנער מההירסות, להשיל מעליהם את כאבם ויגונם, ובמקום לעסוק בחורבן האישי הנורא שחוו, להתמקד בהחזרת עטרת התורה ליושנה; להקים ישיבות, ליסד קהילות ולהשיב את חיי התורה והיהדות על כנם. בכל עיירה הוא התעכב יומיים שלושה, ובכוחו הגדול כובש הלבבות, פעל גדולות ונצורות לחיזוק הדת והרמת קרנה וכבודה של תורה. במסגרת מסעו נקלע לעיירת שקוֹדֵן ליליטא, עיירה הממוקמת במרחק של כשלושים וחמישה ק"מ מקלם, ונודעה כעיר מלאה

כחקדמה לענין הקרבנות, הנושא המרכזי בפרשתנו, וכדי להסביר היטב את מהותן ושייכותן של הקרבנות הלכה למעשה גם בזמנו, ברצוני לפתוח בסיפור נפלא, אשר טמון בו מוסר השכל אקטואלי לעובדי השם בכל עת וזמן:

התקופה, ימי הרת עולם, שלהי שנת תרע"ד. עמודי תבל התרופפו, מלחמת העולם הראשונה, שפרצה בליל תשעה באב באותה שנה, היתה בעיצומה. הרוסים והגרמנים התכתשו זה עם זה על סיפוח שטחי ליטא תחת ריבונותם, והמלחמה העקובה מדם שהתחילה בסכסוך מקומי, התרחבה באופן מפלצתי לרחבי אירופה כולה. עוד ועוד מדינות הצטרפו למעגל הלחימה, ובמשך חמש שנים גבתה את חייהם של מליוני בני אדם.

גל עכור של הרס גדול וחורבן שטף את אירופה כולה, מתח רב שרר בכל מקום. כל נתין זר נחשד מיד כמרגל, ונחקר בעינויים קשים על ידי השלטונות. אך כמו תמיד, מי שבעיקר סבלו מכך היו הם היהודים, שנאת עשו ליעקב מעולם לא שקטה ונעלמה. הם ספגו את מירב ההתעללויות, העינויים, ההשפלות וההצקות. דמם הותר בפני כל מי שחפץ להרע להם.

כאשר המלחמה ניטשה באיזור העיירה קלם, המשיך מרן הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, יחד עם עמיתו הגאון הצדיק רבי יוסף ליב ננדיק זצ"ל, לנהל בחירוף נפש את ישיבתם, הישיבה לצעירים המקומית. הפגזים התנפצו מעל לראשם, הדף היריות הרעידו את חלונות בית המדרש, והחשש מפני הבאות הורגש באויר ועמד להם לרועץ. אך למרות הכל תחת השראתם המקודשת; הסדרים, הישועורים והשיחות התקיימו כרגיל, כבימי שגרה.

רבי אליהו חיזק את התלמידים, לא לאפשר לשטן להחליש ולו במעט את חשקת התורה שבערה בישיבה, לא לאבד את ישוב הדעת ולא לתת למוורק הלב להשתלט על השיח: "אין מה לחשוש, תורה מגנא ומצאל! כי הם חיינו ואורו ימינו! אדרבה, רק בזכות התורה ניצל מכל פגע ונזק!" - חזר והשמיע באוזנם כל העת.

אך לצערנו הגדול, דוקא כאשר תמו הדי הקרבנות, נאלצה הישיבה להיסגר. היה זה בעקבות כך ששטחי פולין וליטא שהיו עד המלחמה תחת השלטון הרוסי, ונכבשו במהלכה על ידי הגרמנים, הפכו עם תבוסתם של האחרונים למדינות עצמאיות, ושרטטו כל

חכמים וסופרים, תחת הנהגת האב"ד, הגאון רבי אברהם יצחק פרלמן זצ"ל הי"ד, בעל הפני אברהם.

שם, נכנס לדרוש בשלומון, תלמידו בן העיירה, העלם הצעיר מיכל שלפוברסקי, שלמד בישיבתו קודם המלחמה, בהיותו כבן שתיים עשרה בלבד. רבי אליהו אמנם קיבלו בחביבות ובחום, אך הישר פנה אל המטרה שלשמה בא: "מיכל יקירי! שמא תסכים לשוב איתנו לקלם, לפתוח מחדש את שערי ישיבתנו הקדושה?".

"מה?" - תמה מיכל על עצם הרעיון. "כיצד מסוגל אני במצב קשה שכזה, לנטוש את משפחתי ולנדוד למרחקים? הרי איש אינו יודע מה ילד יום והדרכים בחזקת סכנה הן?".

רבי אליהו לא נרתע למשמע הדברים, והיה נראה כי התכונן מראש לשמוע תגובה מעין זו. אולם במקום להעלים את הקושי, לייפות את המצב ולעגל פינות, בנסיון לשכנע את הבחור שכביכול אין לו ממה לחשוש, העמיד את האמת על השולחן כמות שהיא, ובחותם האמת שינק מבית קלם, פתח ואמר:

"רש" הקדוש בפרשת ויקרא כתב על הפסוק: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה להשם", כך: "לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה, עני. אמר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו!".

"כך גם בזמנינו", אמר רבי אליהו לעלם הצעיר, "אנו בבחינת עניים, מעטים הם לומדי התורה בזמנינו. סערות התקופה השביתו כליל את עולם התורה המפואר שהיה בליטא. אך בטוחני, כי מי שמוסר את נפשו כדי ללמוד תורה מתוך קושי ונסיון, הרי זה נחשב אצל הקדוש ברוך הוא כאילו הקריב את נפשו. כי הדבר הגדול והחשוב ביותר אצל הקדוש ברוך הוא, הוא לימוד התורה מתוך מסירות נפש, ומתוך מאמץ והקרבה".

רבי אליהו עצמו לא היה רק בבחינת 'נאה דורש' בדרישתו זו אלא גם 'נאה מקיים'. הוא סיפר לא אחת על חיי הדחק שחווה הוא עצמו בצעירותו, כיצד קיים את דברי התנא באבות: "פת במלח תאכל מים במשורה תשתה ועל הארץ תישן", כפשוטו. הוא היה מתאר, כי בזמן שלמד בישיבה פזרו מעט קש על הריצפה, וכך ישנו, ומי שהיתה לו חזקה לישון על הספסל שפרה נחלתו, והתייחסו אליו כאל המאושר באדם...".

אך למרות המצב הדל והקשה עימו התמודד, לא נמנע רבי אליהו מלשבר עצמותיו בעמלה של תורה, ולהתמסר בכל נפשו ומאודו לרכוש קנייניה.

הוא הכיר וידע, כי אם התנא אומר - כך היא דרכה של תורה, הרי שרק כך יזכה שתתקיים בידו התורה, ואם הקדוש ברוך הוא העמידו בנסיונות כאלו, הרי אין זה אלא כי רצונו יתברך הוא שיקריב את נפשו לתורה, וחפץ ליזכותו במעלה של 'כאילו הקריב את נפשו'!

את ההכרה הזאת של התמסרות והקרבה למען התורה, תבע רבי אליהו מחניכיו, וביקש לסלול בפניהם את הדרך לעליה וצמיחה רוחנית.

הדברים שיצאו מליבו הטהור של רבי אליהו, לב חם ואוהב, גדוש באהבת תורה ויראת שמים, נגעו ללב הנער הצעיר, הציתו בו אש

יוקדת של מסירות נפש, ומיד החל להתכונן נפשית ופיזית לקראת היציאה לדרך.

הוא הגיע לקלם יחד עם עוד עשרות בחורים מובחרים שחשקה נפשם בתורה, וזכה ליטול חלק בהקמת הישיבה המתחדשת. לימים יצאו ממנה מאורות גדולים שהאירו את שמי ליטא; אחד הבולטים שבהם, היה העילוי הנודע הגאון רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל, שהרעיש את עולם התורה בגדלותו התורנית ובגאונותו המיוחדת.

שנים רבות לאחר מכן, כאשר גדל הנער ונעשה לאיש, זכה להימנות בין חשובי מרביצי התורה; הלוא הוא הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת צבי', מחבר הספרים הנפלאים 'תפארת אדם'.

כל ימיו זכר רבי מיכל את את תוכן אותה שיחה מיוחדת ששמע מרבי אליהו בימי חורפו, ובכל שנה ושנה בהגיע פרשת ויקרא, חידד באוזני תלמידיו את המסר הנוקב העולה מן הדברים כפרט ומפרשת הקרבנות ככלל:

בעונותנו הרבים, כיום אין לנו עדיין בית המקדש, לא מזבח ולא קרבנות, אך חז"ל בכמה מקומות קשרו קשר אמין בין התורה ובין הקרבנות, ומעלותיהן זהות בעיני הקדוש ברוך הוא; אדם שמוסר את נפשו על התורה וזוכה למענה את כוחותיו ויכולותיו, אחד המרבה ואחד הממעיט, כיון שהדבר עולה לו בקושי והתאמצות, נגרם בכך נחת רוח עצומה להשם יתברך.

הקדוש ברוך הוא חפץ בהקרבה שלנו לתורה, במסירת החושים ושיעבוד הרצונות למענו יתברך, וזה חביב עליו כקרבנות וכאשים, ונחשב הדבר מבחינתו 'כאילו הקריב את נפשו'!

נמצא כי תכלית הקרבנות, שהיא עשיית נחת רוח לפניו יתברך, קיימת גם כיום באותה מידה, אלא רק באופנים אחרים

"לא יגעת ומצאת אל תאמין"

יכלה הזמן ולא יכלו העובדות והמעשיות, המגלמים ומתארים את עוצם יגיעת התורה של גדולי וחכמי ישראל בכל הדורות, שהקריבו את נפשם על מזבח אהבת התורה. מהסיבה הפשוטה, כי מאז קבלת התורה לא נמצא שום גדול בתורה אמיתי, שזכה להתעלות לדרגות נשגבות בתורה ובקנייניה, מבלי ששיעבד את תמצית כוחותיו עבודה, והקריב את מיטב עמלו ויגיעתו למענה.

אך לספר אודות העמל והיגיעה של גדולי ישראל בתורה, הרי זה בבחינת 'אליה וקוץ בה', ואסביר את כוונתי:

הנה אחד הדברים היותר חיוביים שקיימים בתקופתנו, הוא ענין הנצחת תולדותיהם של גדולי ישראל. כמדומה שבשנים האחרונות לא עוברת תקופה בה לא מופיע ספר זכרון על גדול פלוני או קובץ הנהגות של ראש ישיבה חשוב ומנהיג אלמוני. זה בהחלט דבר מועיל וחיובי, כי כאשר קוראים את הליכות הצדיקים, הקריאה משפיעה השפעה גדולה על נפש הקורא, גורמת לו בתוך תוכו לתזוזה כל שהיא, ומגבירה בו תשוקה וחשק לדבוק בדרכו של הצדיק.

ובכל אופן, שמעתי פעם כי אחד מגדולי הדור, הגאון רבי יצחק הוטר זצ"ל, בעל ה'פחד יצחק', מתח ביקורת על התופעה. מדוע?

מה עדיף, לנקות אבק או שהאשה תשב נינוחה בליל הסדר, תקיים בשמחה את 64 מצוות ליל הסדר? מה עדיף יותר, לצבוע דווקא כעת, בערב פסח, את חדר הילדים, או לשבת עם הילדים וללמד אותם את ענייני ליל הסדר? לעסוק בוילונות או להכין לבני הבית ארוחה מבושלת באוירה נינוחה?

הגאון הרב שמואל ברוך גנוט שליט"א על להפעיל שיקול דעת, גם בערבי פסחים

הזמן הלחוצי של ימי ההכנה לקראת פסח הוא זמן שצריך להפעיל בו הרבה שיקול דעת וסולם ערכים. מה חשוב יותר ומה חשוב פחות. לנקות בשואב אבק את הבית היא הכנה חשובה למצוה, אך אם נעשה זאת בשעות הצהריים או הלילה, נוכל להפריע לשכנים לישון; לדרוש מבני הבית לנקות מקומות שההלכה אינה מחייבת לנקותם, היא מעלה נפלאה, אך אם היא באה על חשבון האשה, זאת לא חומרא אלא קולא, קולא בבין אדם לחברו. וכן עוד כהנה וכהנה דוגמאות, שכל אחד מכיר בעצמו ובאורח חייו.

בשבת האחרונה הקראנו בסעודת השבת מתוך ספר על הלכות כיבוד הורים, מעשה באחד מגדולי האדמו"רים שהקפיד ביותר שלא לאכול 'שרויה' בפסח. באחד מימי הפסח התיישרה לידו אמו הזקנה וטבלה בצלחת המרק שלו חתיכת מצה, כדי שתוכל לאוכלה רכה, בגלל שיניה החלשות. האדמו"ר המשיך לאכול מצלחתו כאילו לא קרה דבר, וכשנשאל לאחר מכן מדוע לא הפסיק לאכול את המרק, השיב: "כיבוד אם היא מצוה מהתורה ואילו לא לאכול 'שרויה', הוא מנהג של חומרא".

והנה כמה עובדות נפלאות בענין, ממרן רשכבה"ג בעל איילת השחר זיע"א, מתוככי הגדת 'אהלי תורה':

הגאון רבי אי"ש יז"וק שליט"א, שאל את רבינו זצוק"ל איך נותנים לילדים בשבת עוף עם עצמות, הם עלולים להיכשל חלילה באיסור בורר. אולי עדיף להגיש להם עוף בלי עצמות?"

שאל רבינו: "איפה יש עוף בלי עצמות?"

ענה: "כינו מערב שבת, יוציאו את העצמות".

בשנת תשס"ט נערך מעמד אדיר בבני ברק, של 'ברכת החמה', המתרחש אחת ל-28 שנים. והנה בערב שבת הגדול תשס"ט, פורסם ברחובות בני ברק ובכתבי עת, מכתבם של מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל ושל מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל, אודות הנשים, כי "אף הנוהגות לברך ברכת החמה, מכל מקום אין ראוי ונכון שנשים יתאספו ברחובות קריה, אלא תברכנה בביתן או סמוך לביתן".

מדוע? מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל הסביר: "בבוקרו של יום ערב פסח הנשים לחוצות מאוד, ובנוסף לכך שאין זה ע"פ התורה שייצאו לרחובה של עיר, הרי אם יצטרכו ללכת דרך של 10-15 דקות, וישוהו זמן ארוך במעמד, ואחר כך יארך זמן נוסף עד שישבו לביתן, כך הן יהיו לחוצות יותר ויותר, אולי על חשבון הדברים החשובים ביותר - ההכנות לחג הפסח וביעור החמץ. זוהי טובה גדולה שלא ילכו, ועל כן על פי התורה וההלכה אין להם להשתתף!..." (מתוך הספר "ולא שבט הלוי בלבד")

ב'הליכות שלמה' מובא שמרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל השיב לשואלים אודות ההנהגה הרצויה בניקיון הבית לקראת הפסח, שאם כי על פי ההלכה נמסרו לנו כללים ברורים, ואין חיוב כלל להוסיף עליהם, מכל מקום כבר נהגו אמותינו מעולם להרבות יותר בעסק זה, כמו שהזכירו כבר ראשונים, וידועים דברי הרדב"ז, שחיפש טעם לחומרא דחמץ, וסיים: "על כן אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות, כי חמץ בפסח רמז ליצר הרע והוא שאור שבעיסה, ולכן גרש יגרש אותו האדם מעליו, ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו ואפילו כל שהוא לא בטל". וטרחו זו גם מועילה להחזיר בלבבות חומר איסור חמץ, ולכן יש לנשים לעשות כמנהגן, ואף האנשים יסייעו בידן כפי הצורך, ויכלכל כל אדם מעשיו בהשכל וביושר.

אך יחד עם הרגישות הגדולה של מרן הגרש"ז זצוק"ל לריבוי העסק בנקיון הפסח, כשמנהג ישראל תורה, קרא פעם אליו תלמיד שהיה יתום מאב, טרם שובו הביתה לקראת חג הפסח, והדריכו שבשעת בדיקת חמץ ישתדל שלא להאריך כלל יותר מן הנחוץ לקיום החובה כדון, כי מעמד זה של הבדיקה הריחו קשה וכואב ללבה של אלמנה, בהזכרה על כל צעד ושעל באופן הבדיקה של בעלה, ויש, אפוא, לשקול היטב במאזני שכל טוב ויראת שמים, ולתווך בין הזהירות היתרה מלצער אלמנה ובין חובת היום.

שאל רבינו: "מי יוציא את העצמות, אתה תוציא?"
"האמא תוציא".

הפטיר רבינו: "וכי אין לה די עבודה בערב שבת, שאתה רוצה להוסיף לה עבודה?"

אמר: "היא העלתה את השאלה, היא מעוניינת לעשות את הדבר הטוב ביותר".

ענה רבינו: "יש לה מספיק עבודה ביום שישי, אין להכביד עליה!"
וסיפר מרן זצוק"ל שהגיע אליו אברך וביקש הסכמה לקונטרס הקורא להחזיר עטרה ליושנה, ולהקפיד על גילוי משקים. השולחן ערוך (יורה דעה קטז א) כותרי, והגרא"א אוסר. השיג הסכמה מגדולי הדור. הודיעו מרן הגרא"ל לזיע"א שלא יצטרף להסכמתם. נשאל מדוע.

אמר: "בוא נראה מה יקרה למי שמקפיד על גילוי (ורבינו הקפיד בו!): התינוק בוכה, והאם מכינה לו דייסה. מחממת את החלב, בוחשת את האבקה, ושומעת קול חבטה ויללה. הילדה נפלה, אולי נפצעה. רצה לראות, הרגיעה אותה וחזרה. הדייסה נשארה לרגע מגולה, יש לשפכה ולהכין מחדש".

אמר המחבר: "אבל זו חומרה ראויה!"
ענהו רבינו: "חומרות תחמיר על עצמך. אבל אתה הרי תלך ללמוד, ואת החומרה תשאיר לאשה? לא אתן לך הסכמה..."

עוד מענין זה: הרבנית קנתה בנות. השאירה במטבח על השיש כדי שרבינו יעשרן, ופנתה לנוח. רבינו קטע ראש בננה ועישר. פנה אח"כ רבינו לנכדו ואמר: "תאכל את שארית הבננה". הנכד סרב. הוא אינו אוהב כל כך בננה. נימק רבינו: "בננה שלא אוכלים, משחירה. סתא תקום ותראה שהבננה השחירה, ידאב ליבה. איני רוצה שתצטער. לזרוק, זה 'כל תשחית'. תאכל, בבקשה". והנכד בשלו. בירך רבינו, ואכל בעצמו.

מה שהנכד לא ידע הוא, שעד אז לא אכל רבינו בננה. כידוע, שיח הבננות צומח מחדש בכל שנה, אבל שורשיו נשארים בארץ. אמנם בשו"ע (או"ח רג, ג) נפסק שברכתו 'בורא פרי האדמה', אך לדעת התוספות ברכתו 'בורא פרי העץ', ואף בדעת השולחן ערוך יש שכתבו שברכתו 'האדמה' מדין ספק, ויתכן שיש אף לחשוש לערלה. הכרעת המשנה ברורה' והחזון איש היא שברכתו 'האדמה' בוודאות. ורבינו, כדרכו חשש לעצמו אף לדעות יחידות, ונמנע מאכילת בננה.

אבל אם יש ספק קל, שמא הרבנית תצטער מעט, עבר על גדרו, ואכלה (מוסף שב"ק, ד' טבת תשע"ח).

מה עדיף יותר - לנקות אבק, או שהאשה תשב נינוחה בליל הסדר, תקיים בשמחה את 64 מצוות ליל הסדר (עליהן כתבנו בשנים קודמות)?

מה עדיף יותר - לצבוע דווקא כעת, בערב פסח, את חדר הילדים, או לשבת עם הילדים וללמוד אותם את עניני ליל הסדר?
לעסוק ביולנות, או להכין לבני הבית ארוחה מבושלת באווירה

נינוחה?

אלו שאלות לא פשוטות, אך בשיקול דעת נכון נוכל לקבל החלטות מושכלות.

וכן, גם כשעסוקים בכל הכח במצוות ביעור חמץ, עם כל הקושי, אסור לשכוח את ה'לעולם יהא אדם' שלנו. פחות הערות מיותרות בתוככי הבית. פחות גערות, המגיעות מרגשות כעס ולחץ, ולא מסיבות חינוכיות, ויותר תשומת לב לבני הזוג ולילדים, שלא חטאו ולא פשעו בכך שבערבי הפסחים הבית שרוי באנדרלמוסיה אחת גדולה.

יתכן ולפי ההלכה הבסיסית, לא חייבים לשמור מאד על השקט בימי ערבי פסחים גם בשעות המנוחה שבין שתיים לארבע. יודעי דת ודין מכירים היטב את הנושא של "הכל חולים אצל שינה" (ראו בד' שו"ת הריב"ש ס' קצ"ו, רמ"א, סמ"ע ונתיבות חו"מ סימן קנ"ו, ובכסף הקדשים שם, ובשו"ת חת"ס חו"מ ס' צ"ב), אך החזו"א (ב"ב ס' ג) ייסד לנו ש"רשאי אדם לבנות בית אצל חבירו ולהכניס את העוללים והיונקים שצועקים בלילה, ואין החולה יכול לעכב עליו, שהרי אינו חייב לצאת מדירתו, ולכן ישנם הסבורים שהשתמשויות נורמטיביות, הכוללות רעש סביר בדירתנו, נחשבת להפרעה מותרת, משום שכך הוא תשמיש הדירה המקובל, ובפרט בערבי פסחים, כשבכל שעות היום עמלים כולם על ניקיון וסידור הבתים, חובטים ספרים ומפעילים שואבי אבק ומיקסרים. (וראו במאמרי בבטאון אור ישראל, מונסי, התשע"ד, בענין רעש שיפוצים בשעות מנוחת הצהרים, ואכמ"ל).

ואולם הרי תמיד ניתן להתחשב בשכנים, שהתייגעו ועמלו בכל שעות הבוקר וכעת הם רוצים לנוח מעט בצהרים. אין מצוה לחבוט ספרים או לנקות ספות ומזרונים בשואב אבק דווקא בשעות הלילה, כשחלק מילדי הבנין כבר נמים את שנתם. אפשר וצריך להתחשב באחרים, גם בתוככי ההכנות הגדולות לחג האמונה הקרב ובא.

רבים מאפשרים לילדים לשחק בימים אלו בשעות לא שגרתיות, האם כל שעה כשרה לכך? האם רעש גלגלי משחק הבימבה, למשל, אינו מפריע לכל דרי הרחוב, ובפרט בשעת המנוחה בשבת קודש? כשאנו מאפשרים לילדינו לשחק בחדר המדרגות ולאכול בו חמץ, האם אנו דואגים שלא יישאר שום חמץ במקומות אלו, כדי שהאחרים לא יצטרכו לבערם, והאם אנו דואגים להתחשב ביתר הדיירים?

אנו עומדים בתורים הארוכים והמשתרכים של מכירות המזון, האם אנו מקפידים שלא לעקוף בתור ילדים קטנים, או כאלו שאינם רוצים לדחוף או להידחק?

גם בימים עמוסים אלו לא ניתן לוותר על רוממות האדם, מעלת היהודי ופסגת הבן- תורה שלנו. כי "בְּכָל דְּרָכָיךָ דַּעְיָה וְהוּא יִשָּׁר אֲרִיחֶיךָ".

אחד מהם מאחוריו.

כך גם לענין השמירה בפסח. כל מה שאפשר להוסיף שמירה, חייבים בה. ובמה שאי אפשר, פטורים. עד כאן דברי הנצי"ב זצ"ל, והבאתי ראייה לדבריו מלשון השולחן ערוך (אורח חיים תנג, ד), שבשעת הדחק מותר לקחת קמח מן השוק למצה. משמע שאם אינה שעת הדחק אסור הדבר. ומבואר, שחיוב השמירה הוא כפי יכולתו. אם אינה שעת הדחק, אסור לקחת קמח שאינו שמור. ואם היא שעת הדחק מותר הדבר.

וזו התשובה לתמייתם. אמנם יש למעלה ממאה פריטים שכשרים בדיעבד, אבל מי שיכול להדר חייב בכך, ואין לו לסמוך על ההיתר הכללי.

וברוך השם התקבלו הדברים על ליבם והכל יצאו מרוצים. גם אלו שנתנו את ההכשרים הגורפים, וגם אלו שידעו מעתה להיזהר מהם... חג הפסח הוא גילוי מלכותו יתברך, ואמיתות הנבואה, והשגחת הקדוש ברוך הוא והנהגת שکر ועונש. אבל לכל זה קדם תנאי: "משכו ידיכם מעבודה זרה" (שמות רבה טס, ב) כדי שהאדם יזכה לגילוי מלכותו יתברך ולחיוזק באמונה, עליו להרחיק ולהשיל את הדעות הכוזבות שהוא יודע שאין בהן ממש, ונתפס להן רק מחמת המוסכמה החברתית רק לאחר מכן יוכל להפנים מה שיחזו עיניו בניסי ה', ולהפיק את הלקחים הנכונים.

לפני נסיעתו של רבינו לארה"ב

לפני נסיעתו של רבינו לארה"ב, כנס לגיסו הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'ק זצ"ל. אמר לו רבי משולם דוד: "יש לי מומך בקשה אחת", נענה רבינו ואמר לו: "ומה היא?". השיב לו: "יבקשו ממך בכל מרכזי התורה בארה"ב לדבר דרשות, בדברי תורה ודברי חיוזק, אנא הקדם סור מרע לעשה טוב, זעק על הריסת הדת בארצנו הקדושה, ועל חובתם לעמוד לימין דרי ארץ הקודש".

והוסיף רבי משולם דוד: "לדבר על עשה טוב יתכן שיש עוד גדולי תורה ויראה שידעו לדבר, אבל על סור מרע אני יכול לסמוך רק עליך!". ואכן בפתח דבריו בהיכל ישיבת בית מדרש גבוה בלייקווד סיפר רבינו לכלל המוני בני העיר שהתאספו לדרשתו, על בקשת הגאון רבי משולם דוד, ודיבר בכאב על מצב הדור, ורק לאחר מכן עבר למסור את השיעור הכללי על הסוגיא הנלמדת בישיבה.

אמר לרבינו שהוא מקנא בזכויות שיש לו בספרים שחיבר

תלמיד חכם ומורה הוראה נודע, אמר לרבינו שהוא מקנא בזכויות שיש לו בספרים שחיבר, וביחוד בתפוצה שלהם. הוא ערך חיפוש ממוחשב, ומצא שמחברי זמניו מביאים מספריו מאות אלפי פעמים.

ואכן, השיר והשבח לחי עולמים. הן רבותינו בקשו: "יהא רעוא דאימא מלתא דתקבל" (ביצה לח ע"א). אבל רבינו השיב לו שכאשר יבוא למרום, לא ילכו אותו הספרים בדווקא, אלא "זה ספר תולדות אדם", תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים.

וכך סיפר לו רבינו: "שמעתי לפני שנים רבות מהגאון רבי חזקיהו

יוסף מישקובסקי מקריניק זצ"ל, שהיה יד ימינו של הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, וסיפר ששמע מפי הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל מוילנא, שהוא פנה בשעתו אל הגאון רבי אליהו חיים מיזל זצ"ל רבה של לודז', וביקש הסכמתו לספרו 'אחייעזר'. התפעל רבי אליהו חיים מההיקף ומהגאונות, והעניק הסכמה נלהבת.

"העו רבי חיים עוזר ושאל: 'ומתי נזכה לספרו של מר?!'

"ענהו: 'הספר בעיצומה של הכתיבה'.

"שאל: 'האוכל לראותו?'

"וידאי', ענהו רבי אליהו חיים. פתח את מגירת שולחנו והראהו את הספר בו הוא כותב כמה גבה לצדקה וכמה חילק, ולמי...

"הסביר: 'אני טרוד כל כך בכתיבת הספר הזה, עד שאין לי פנאי לחבר ספרים אחרים...'.

"תמה רבי חיים עוזר. לא הבין: גאון עולם כרבי אליהו חיים, שעוד זכה ללמוד אצל הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל ויכול היה להאיר את העולם בחידושו, מעדיף את ספר החשבונות הלזה על פני ספר חידושים שיועיל לדורות!?

"רבי חיים עוזר שב לוילנא והוציא לאור את שלושת כרכי 'אחייעזר'. יחד עם זאת היה אבי יתומים ודין אלמנות, מדבר בצדקה ורב להושיע, רבן של ישראל.

"לפני פטירתו אמר לנאמן ביתו הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל: 'עכשיו אני מבין עד כמה צדק רבי אליהו חיים!'

וכשיצאה לאור סדרת ספרי 'באורים והנהגות', ובו מאמרי רבינו על התורה, נכנסו התלמידים לברכו לרגל ההוצאה ומצאו על שולחנו עוד כמה ספרים בשלבי עריכה. נענו ואמרו בשמחה: "עשות ספרים הרבה אין קץ..."

השיב רבינו: "אכן מעלת הספרים חשובה לזיכוי הרבים, אבל האדם אינו נמדד לפי הספרים שהוציא אלא לפי 'זה ספר תולדת אדם', היינו מעשיו בכל התחומים, וסיפר את המעשה ברבי חיים עוזר.

וידוע הסיפור: אברך עלה לרבי מרדכי מנדבורנא זצ"ל להיפרד ממנו לפני נסיעתו לליסקא, להיות סמוך בליל הסדר על שולחן רבו, ה'פרי תבואה' זצ"ל.

אמר לו: "כשתבוא לפניו, תאמר לו דבר תורה בשמי".

שמע האברך את דבר התורה וקיבל ברכת הדרך.

כשהגיע לרבו, מצאו יושב לפני ערימת ספרים, מכין את דרשת שבת הגדול. מסר את דבר התורה: המחבר כתב בשולחן ערוך: "שואלים ודורשים בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום" (אורה חיים קכט). והוסיף הרמ"א: "והמנהג לקנות חטים לחלקם לעניים לצרכי פסח".

יש להבין, שאל רבי מרדכי'לה מנדבורנא זצ"ל, מדוע כתב זאת הרמ"א בוא"ו החיבור. מה הקשר בין הדרשה לקמחא דפסחא.

אלא, רצה הרמ"א לומר לרבנים: לא די לי בדרשות שלכם. העיקר שתראו לספק לעניים את צרכי החג!

כשמעו, סגר הרב מליסקא את הספרים שלפניו, ופנה לאסוף כספים עבור עניי העיר...

(נלקט מתוך הגדה של פסח 'יגד משה')

פעם אחת ראיתי אותו בוכה, ופעם אחת ראיתי אותך צוחק...

ראיתי אותו צוחק כאשר נסענו עם קופת העיר לזילנא, שאלתי אותו מה להתפלל על הרב? ואמר לי "תתפלל שאנשים לא יבואו אלי ואני אוכל ללמוד בנחת". כשחזרנו אמרתי לו, "התפללנו, זה עור?"... הוא התחיל לצחוק... ואמר "בינתיים לא...".

ראיתי אותו בוכה באסיפה של הכולל של הרב וייסבורד, לאחר כמה חדשים שהוא לא שילם לאברכים. אחד הנואמים סיפר שם, שהרב וייסבורד רצה לרגש את התורמים, אז הוא צילם בתים של אברכים, איך שהם ריקים, ואיך שהם חיים בדוחק וממשיכים ללמוד בחשק, אחד הבתים היה ברמת אלחנן, זה היה ביתו של האברך ה-מתמיד של הכולל.

ראו שם בית ישן, והמוקרר כמעט ריק מכל... וכשיצאו, בעלת הבית רצה אחריהם וניגשה לר' אלחנן, הוא כבר היה בטוח שהיא תגיד לו:

'אתה רואה שאין לנו איפה לחיות או משהו כזה'... והוא קצת נלחץ מזה, אך לא, היא התחילה לבכות: "הרב וייסבורד תעשה לי טובה! אתה מכיר את בעלי, הוא כל כך נהנה בכלל שלך, הוא מתמיד ולומד, ומתעלה, כל כך נהנה שם, אבל הוא אמר לי כעת, שהיות ואתם לא משלמים, אז אין לו ברירה והוא הולך לכולל אחר. תרחם עלי!" ביקשה האשה, "תשפיע עליו שהוא ישר אצלכם בכולל. אני כבר מסתדרת עם הפרנסה, יש לנו עוד קצת דברים, ב"ה לא הולכים לישון רעבים, וכולם לבושים... העיקר שהוא ימשיך אצלכם!" ור' חיים התחיל לבכות...

העולם שלו נע סביב חסד והטבה. אמרו לו פעם: "נסגור את הדלת והרב יוכל ללמוד כמה שרוצה, מה הבעיה"..." אמר להם: "אדם לא יודע שבביל מה הוא חי, כל עוד אני יכול לעזור לאנשים, אסור לי להימנע מזה!".

(לקט מתוך הספר 'אריד בשיח' - מיל' דהספיידא)

המשך מעמוד 19 | הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל

המשגיח שם הגאון הצדיק ר' משה שוואב זצ"ל.

פעם אחת כשהתפללתי שם בשיבה הוא קרא לי לחדר שלו ואמר לי יש כאן איזה בחור בשיבה שהוא לא מצליח. הוא מאוד שקט אין לו מגע ומשא עם אף אחד, והוא כבר נמצא כאן שנה שלימה, ולא רואים אצלו שום התקדמות! אולי תנסו לבקש ממנו שיבוא ללמוד אצלכם בקמניץ, אולי ה'שניו מקום יעזור לו.

"אמרתי לו אני רוצה קודם לדבר עם הבחור... עשו איזה 'שעת הכושר' ודיברתי אתו וראיתי שאמנם הוא בחור ביישן, אבל הוא בחור נורמלי לחלוטין. סיכמתי עם המשגיח שישלחו אותו לשיבה שלנו.

"לפני שהוא הגיע, עשיתי אסיפה וקראתי לכל הבחורים שישנים כאן בפנימייה ואמרתי להם רבותי, חז"ל אומרים 'יש קונה עולמו בשעה אחת', אני נותן לכם עכשיו אפשרות או לקנות עולמכם או להפסיד עולמכם, אין כאן משהוא באמצע...

"לא סיפרתי להם את הבעיות שהיו לבחור בגייטסהד, אבל עדכנתי אותם שמגיע בחור חדש, ביישן מאוד, וביקשתי שיקרבו אותו ויראו לו פנים שוחקות. "על ידי זה הוא יתעלה בלימוד ויהיה לכם את הזכות של ההתעלות שלו", אמרתי להם.

בישיבה בדרך כלל יש בחורים בעלי דעת, וכך הם אכן נהגו כמו בחורים בעלי דעת, וכשהוא הגיע קירבו אותו בצורה יוצאת דופן, נהיתה שם 'מחלוקת' כל אחד רוצה אותו אצלו בחדר, כזאת קבלת פנים בחיים לא היתה לו...

"הכניסו אותו ועזרו לו להכניס את הדברים, ולאחר מכן פרצה מחלוקת מחודשת איפה הוא יישב בחדר האוכל, פעם היו אצלנו בשיבה מקומות קבועים בזמן האוכל, וכל אחד ביקש שישב ליד הבחור החדש...

"בקיצור קירבו אותו לקחו לו חברותות, אז הוא עוד היה בחור חלש קצת בלימוד, אז כל אחד למד אתו חצי סדר, כך שבחורים רבים הספיקו ללמוד אתו.

"הוא למד כאן כמה שנים בשיבה וב"ה מאוד הצליח, עד שהיה לבן תורה של ממש, הוא חזר לארץ הולדתו וב"ה הקים בית לתפארה. בכל פעם שאני מגיע לשם, ההורים שלו באים ואומרים לי ישר כח שהצלתי את הבן שלהם. ב"ה הוא נהיה אברך חשוב היום שומר תורה ומצוות וקובע עיתים לתורה, גיוואלדיג! כי אנחנו בכלל לא יודעים כמה אפשר לפעול על ידי זה שמקרבים יהודים ונותנים להם הרגשה טובה".

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

החלק הקטן ביותר. אפילו 'משהו חמץ', לא יישאר בלי טיפול.

לסיום אני רוצה להביא פנינה נפלאה מהרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, בעל ה'קדושת לוי' זיע"א.

הנביא אומר: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ומבאר ה'קדושת לוי' שהכוונה היא שהנפלאות להן נזכה בגאולה השלמה, יהיו גדולים פי אלף ויותר מהנפלאות שראינו בצאתנו ממצרים.

לכאורה זה תמוה, איך זה ייתכן? הרי הנביא אומר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", אז למה הנפלאות תהיינה גדולות יותר.

הוא מסביר את זה באמצעות משל, לאדם שהיה עני מרוד ובקושי הצליח להשתכר כדי מחייתו בצמצום רב, והנה יום אחד הוא זוכה בהגרלה בפרס כספי עצום. מאה מיליון דולר!

כמובן שהשמחה שלו היא עצומה! במשך שבועות ואפילו חודשים לא ימוש החיוך מפניו, וכל ימי חייו כשהוא ייזכר באותו רגע מכוון, שבו התהפך מזלו והוא הפך מעני מרוד לעשיר מופלג, הוא יתמלא

בנחת ובשמחה גדולה. נניח שכעבור שנתיים, אותו אדם שעכשיו הוא עשיר מופלג עם עסקים חובקי תבל, זוכה פעם נוספת בפרס כספי דומה, מאה מיליון דולרים.

האם השמחה שלו בפעם השנייה תשתווה בעוצמתה לשמחה שחווה בפעם הראשונה? כמובן שלא! הרי בפעם שעברה הוא זינק ברגע אחד מבירא עמיקתא לאגרא רמא, מצבו הכלכלי השתפר פי מאה מיליון כמה שהיה לו עד עכשיו.

הפעם מצבו השתפר רק פי שניים. לא חסר לו כלום, הוא עשיר מופלג, זה תמיד נחמד להיות עשיר יותר גדול, אבל אין כאן את האושר הגדול והעצום שהיה בזכייה הראשונה.

כדי להגיע לכזה אושר כמו שחווה העני שנהיה עשיר, צריכים לתת לו עכשיו זכייה גדולה פי שבעים ושבעה. הנביא אומר לנו "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", התחושה תהיה כמו שיצאנו מארץ מצרים, וכדי שנגיע לתחושה הנפלאה הזאת, אנחנו נזכה לנפלאות גדולות עשרת מונים, ויהי רצון שנוכח לכך במהרה.

המשך מעמוד 25 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ישיבה אלמוני זכה למה שזכה מכח מִתַּת אלוקים, הקדוש ברוך הוא זיכה אותם בכשרון נדיר, בזכרון פנומנאלי, במוח גדול, בחדות קליטה ותפיסה, ויכולות אלו עמדו להם בבסיס הצלחתם, ובעייתים הגיעו לפסגה הרוחנית הגבוהה שלהם.

אך כללו של דבר, שכל גדולי ישראל ללא יוצא מן הכלל, התורה שלמדו באף וביגיעה היא שעמדה להם, ולולי מאמצם הגדולים, והתגברותם למעלה מכדי יכולתם, בכל התנאים והמצבים, לא היו מגיעים בשום אופן להיכן שהגיעו. אלו הם דברי חז"ל מפורשים במסכת מגילה (ו, ב): "לא יגיעת ומצאת, אל תאמין!".

הגאון רבי **אבן פֶּהֶן** שליט"א, מראשי ישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, סיפר כי שמע פעם מרבו הגאון הצדיק רבי **יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', משפט חריף: "אם ראית אדם גדול שזכה להגיע למדרגה גבוהה בתורה ועבודת השם, אין לך צורך לצאת ולהתחקות אחר שורשו ודרך עלייתו, מובטח לך כי הוא עבר הרבה נסיונות וקשיים, עליות ומורדות עד שהגיע לאן שהגיע. אדרבה, ככל שהאדם גדול יותר, מיוחד יותר, מרום יותר, אות וסימן מובהק הוא שגם נסיונותיו היו גדולים וחזקים יותר".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

כי לדבריו, הסופרים המשרטטים קוים לדמותם של גדולי עולם אמנם מטיבים במלאכתם לתאר את אחרית ימיהם כאשר עלו לגדולה, ומאריכים על פי רוב לתאר את עמלם ויגיעתם בתורה, את מידותיהם הנאצלות, את עבודת הקודש שלהם בתפילה ויראה. בודאי כל אלו נכונים, חשובים ואמיתיים, אך אין בו כל חידוש, משום שלאחר שכבר זכה האדם לאחוז במעלות גדולות, אין זה פלא שהוא שקדן עצום הדבוק בתורה, והיא יישרה את דרכו ונעשה לבעל מידות תרומיות.

אך בד בבד, טען הרב הוטנר בכאב, זונחים הסופרים את שאלת השאלות המתבקשת להישאל מאליה; כיצד הצליחו אותם גדולי תורה להעפיל לאותן מעלות ודרגות? כיצד הצליחו להגיע לכוז רמה של התמדה? של תשוקה? של שקיעה? הרי כולם יודו ויסכימו שהרבה שלבים וקשיים, נסיונות ומשברים עברו עליהם עד שנעשו לגדולי תורה אמיתיים?! ודוקא בחלק זה, כיצד התמודדו, כיצד צלחו כל גל וגל שנקרה בדרכם, שאמור להיות חלק מה מרכזי בתולדות חייהם, ממעטים הם להרחיב ולעסוק בו, ונמצא עיקר חסר מן הספר.

לפעמים מתגנבת מחשבה מוטעית אצלנו, כי גדול פלוני או ראש

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייה, ללמוד, לדעת

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ באילו מקומות אומרים 'ותן טל ומטר' בקיץ?
- ◆ מי שנרדם באמצע שמונה עשרה - להיכן יחזור?
- ◆ מדוע אומרים 'היו לרצון' בסוף התפילה?

מהלכות אמירת 'ותן טל ומטר'

- מי שטעה ואמר בימות הקיץ "ותן טל ומטר לברכה" - לא יצא ידי חובה. ואם אמר "ותן טל" ללא "ומטר" - יצא; ואם לא אמר "ותן טל ומטר" ולא "ותן ברכה" - לא יצא.
- במקום שזקוקים לגשם בימות הקיץ, בדרך קבע או בגין 'עצירת גשמים', יש לומר 'ותן טל ומטר' בברכת 'שומע תפילה'.
- מי שטעה ואמר 'ותן טל ומטר' בארץ ישראל מלאחר סוכות עד ו' בחשוון - נחלקו הפוסקים אם צריך לשוב ולהתפלל.
- מי ששכח לומר 'ותן טל ומטר' ב'ברכת השנים' ונוכר לאחר אמירת המילים "ברוך אתה ה'" בסיום הברכה, יכול להשלים זאת בברכת 'שומע תפילה'.

נוסח הברכות בתפילת שמונה עשרה

- בעשרת ימי תשובה חותמים את ברכת 'השיבה שופטינו' במילים: "המלך המשפט", שפירושו שהשי"ת הוא המלך, והוא המשפט עצמו, כשם שהוא מקור החכמה והרחמים וכל הבריאה.
- בברכת 'רצה' אומרים: "והשב (את) העבודה לדביר ביתך וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפַלְתֶּם (מהרה) באהבה תקבל ברצון". ולמילים אלו ישנם פירושים שונים ופוסקים שונים.
- בנוסח הברכות שתיקנו חז"ל ישנם מספר חלקים: 1. פתיחת הברכה וחתומה. 2. ענין עיקרי בברכה. 3. הוספות בתפילת שמונה עשרה שאין יוצאים ידי חובה בלעדיתה. 4. יְתֵר המילים בברכה.
- מי שטעה באחת הברכות האמצעיות שבשמונה עשרה באופן שצריך לחזור ולאומרה, או שטעה ודילג ברכה אחת - יחזור לראש הברכה שטעה בה או דילגה, ומשיך כרגיל לפי סדר הברכות.

הוספת בקשות בתפילת שמונה עשרה

- כשיש לאדם צורך מסוים שהוא מְעַנֵּן ברכה בתפילת שמונה עשרה - רשאי לבקש עליו באותה ברכה. ויקצר בבקשתו, ולא יבקש אלא על צורך קיים, ולא על העתיד, כגון שלא יחלה חלילה.
- בברכת 'שומע תפילה' יכול אדם לבקש כל צרכיו בקצרה, ואף על העתיד, כגון שלא יחלה חלילה. וטוב להתפלל על פרנסתו, אף אם הוא עשיר, וכן להתוודות.
- אף שרשאי אדם לקבוע בקשותיו בברכת 'שומע תפילה', עדיף שיקבען אחר סיום התפילה, כדי שאם יצטרך לענות לקדיש או לקדושה יוכל לענות עליהם.
- בתענית ציבור אומר הש"ץ ברכת 'עננו' לאחר ברכת 'גואל ישראל'. ואם שכח לברך ברכה זו, ונוכר לפני שאמר "ברוך אתה ה'" בסוף ברכת 'רפאנו' - יאמר עננו ולאחר מכן ישוב ויאמר רפאנו.

סיום תפילת שמונה עשרה

- חכמינו ז"ל תיקנו לומר בסוף תפילת שמונה עשרה את הפסוק שבתהילים: "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי", כדרך שאמר דוד המלך ע"ה לאחר שמונה עשר פרקי תהילים.
- לדעת השולחן ערוך, אף לאחר שסיים המתפלל את ברכת "המברך את עמו ישראל בשלום", כל עוד לא אמר את הפסוק "היו לרצון" - אסור לענות אפילו לקדיש ולקדושה.
- מי שסיים תפילת שמונה עשרה, אלא שאינו יכול לפסוע לאחוריו מחמת שהעומד מאחוריו טרם סיים את תפילתו - יענה לכל 'דבר שבקדושה', כולל כל 'אמן' שהוא, ואף 'ברוך הוא וברוך שמו'.

להגאון האדיר רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצח ישראל' רמיילעס, היה קביעות מיוחדת והנהגה מופלאה שלא לעשות קידוש בליל שבת קודם שיסיים מסכת

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

השבת, ולהעביר את הזמן בשינה?..."
כך אירע פעמים רבות, שהרב גוסטמאן נותר ער מכניסת שבת עד ליציאתה, בלא לתת שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו!
דודי הגאון רבי אליעזר פלצ'ינסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'בית אריה', סיפר כי בתקופה מסוימת תינה בפניו מרן הגר"ז הלוי מבריסק זצ"ל את סבלו בכך שקשה לו להירדם בלילה, למרות כדורי השינה שנוטל. לדבריו, הוא ישן טוב רק כשחוטפת אותו שינה, אבל כששוכב לישון הוא מתקשה להירדם.
כיון שהזכיר את התרופות שנוטל כדי להירדם, ניצל רבי אליעזר את ההזדמנות ושאל כיצד הרב נוהג בשבת? תשובת הרב מבריסק היתה מופלאה: "שבת איז אין גאנצן אנדערע זאך!..." ["שבת זה משהו אחר לגמרי!..."]. סתם ולא פירש.
הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, היה רגיל לספר על אדם גדול, שהיה נעמד מדי יום שישי בפתח ביתו קודם שיצא לבית הכנסת לקבלת שבת, ואמר: "רבונו של עולם! דאגת לי לכל צרכי לשבת, נתת לי יין לקדוש, לחם משנה לבצוע, בשר ודגים וכל מטעמים, אנא זכני גם לחוש את קדושת השבת עצמה!".
יש אומרים שכונתו היתה למרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', ויש אומרים שהיתה זאת הנהגת רבי חיים עצמו. (מתוך הספר אוצרותיהם אמלא)

בהקדמת 'לב אליהו' מובא, שהמשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל היה רגיל לומר: נאמר 'וקראת לשבת עונג' ולא 'וענגת עצמך בשבת'. אדם צריך לבוא למצב שכביכול השבת תתענג בו, בהנהגתו העילאית והמרוממת.
מצב מופלא כזה ראינו אצל גדולי ישראל, שרוממו את השבת והפכוה ליום שכולו קדש לה!
הגאון האדיר רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצח ישראל' רמיילעס, משרידי דור דעה היה, מן הבודדים אשר נותרו לפליטה מעולם הישיבות המפואר של אירופה שלפני המלחמה. שקדנותו המבהילה וגדלותו בתורה היו למעלה ממושגי דורינו. אם בכל ימות השבוע שקד על התורה בהתמדה עצומה, בשבת קודש היה מוסיף על התמדתו עד קצה גבול היכולת.
קביעות מיוחדת והנהגה מופלאה היתה לו, שלא לעשות קידוש בליל שבת קודם שיסיים מסכת מן התלמוד בבלי. לשם כך היה לומד ביום שישי מסכת שלימה מתחילתה עד סופה! וכמדומה שבדרך כלל עסק במסכת ביצה.
בליל שבת לאחר הסעודה נהג ללכת לכותל המערבי. לאחר מכן התיישב לתלמוד והגה בתורה כל הלילה ממש עד תפילת שחרית, כשראשו נשטמ מדי פעם על השולחן מרוב עייפות. לאחר סעודת היום שוב חזר לתלמודו, באמרו: "איך אפשר להפסיד את קדושת

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רה' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il